

Utlåtande 2006:111 RII (Dnr 311-1092/2006)

Aktualisering av Översiktsplan -99

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Kommunfullmäktige uttalar att Översiktsplan 1999 för Stockholm i huvudsak är aktuell enligt PBL 4 kap § 14.

Föredragande borgarrådet Kersti Py Börjeson anför följande.

Ärendets beredning

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan och kommunfullmäktige har att ta ställning till planens aktualitet varje mandatperiod. Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 9 december 2004 att uppdra åt kontoret att inhämta synpunkter på översiktsplanen och "Vision 2030" från stadens bolag och förvaltningar, vilket genomfördes under våren 2005. Länsstyrelsen har lämnat en redogörelse daterad 18 februari 2004.

Sammanfattning

Stockholms översiktsplan antogs av fullmäktige 1999 och vann laga kraft i sin helhet 2002. Översiktsplanen ska bland annat ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden, vara ett instrument för dialogen mellan stat och kommun samt fungera som information till allmänhet och aktörer om stadens syn på den framtida utvecklingen. Stadsbyggnadsnämnden menar att översiktsplanens övergripande strategi om att bygga staden inåt synes ha stöd av stadens bolag och förvaltningar och att översiktsplanen fortfarande ger vägledning för detaljplanering och bygglov. Det finns inte

några avgörande hinder för att betrakta Översiktsplan -99 som i huvudsak aktuell.

Bilaga 1 Länsstyrelsens redogörelse daterad 2004-02-18

Bilaga 2 Stadsbyggnadskontorets kommentarer 2005-01-11 samt 2005-09-05

Bilaga 3 Remissammanställning av synpunkter på översiktsplanen daterad 2005-09-30

Mina synpunkter

Jag delar bedömningen att Översiktsplan -99 i huvudsak är aktuell och kan fortsätta att tjäna som underlag för detaljplanering och bygglovsprövning i Stockholm.

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet vilket betyder att fullmäktige ska ta ställning till i vilken utsträckning planens intentioner fortfarande är aktuella med hänsyn till nya förutsättningar. PBL reglerar inte närmare hur aktualitetsprövningen ska hanteras, förutom att Länsstyrelsens synpunkter ska inhämtas i fråga om statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens beslut. År 2002 gav stadsbyggnadsnämnden i uppdrag till stadsbyggnadskontoret att konkretisera den nu gällande översiktsplanens strategier och beskriva hur en tillväxt med 150 000 invånare till år 2030 skulle kunna te sig. Vid stadsbyggnadsnämndens sammanträde i februari 2004 anmälde stadsbyggnadskontoret "Vision 2030" som var ett diskussionsunderlag om Stockholms framtid vilket till del har legat som grund för aktualitetsprövningen.

Tanken att Stockholm växer med 150 000 invånare till år 2030 (enligt RUFSS) är en spännande utmaning och måste genomföras med inriktning mot ett långsiktigt hållbart samhälle. Det innebär att fler behöver ha bostäder, fler arbetsplatser, fler kommer att använda stadens parker och naturområden, fler behöver närservice och mötesplatser samt att behovet av kommunikationer ökar då det är flera som reser.

Principen om att förtäta Stockholm får stort stöd bland remissinstanserna vilket underlättar planeringen för framtida kollektivtrafik och därmed för att nå målet om minskade utsläpp från biltrafik. Förtättningsprincipen kan väcka starka känslor hos dem som bor i de befintliga bostäderna runt omkring den planerade bebyggelsen. Det är min uppfattning att många diskussioner kan undvikas om medborgarna är med i planeringen av stadsdelen i ett tidigt stadium och därför är det positivt att stadsbyggnadskontoret ser över

möjligheten att utveckla arbetet på områdesnivån, vilket är ett uppdrag från SPO-utredningen.

Möjligheterna att utveckla en hållbar ytterstad är en av de viktigaste frågorna när det gäller utvecklingen av Stockholm på lång sikt. Stockholms ytterstad består idag till mångt och mycket av satellitstäder som sammanlänkas av tunnelbanan och sällan av trygga gång- och cykelvägar alternativt vägar. Samtidigt är marken mellan stadsdelarna viktig ur ett rekreativperspektiv vilket visar på svårigheten och nödvändigheten av en bra översiktsplanering på olika nivåer.

Översiktsplanen redovisar tolv större och mindre områden som så kallade stadsutvecklingsområden som på kort eller lång sikt kan bli aktuella för en omfattande omvandling, ofta från industriområde till en tät stadsbebyggelse. Arbetet med utvecklingen av stadsutvecklingsområdena har kommit olika långt beroende på näringslivets struktur på platsen. Översiktsplanen anger att området endast får utvecklas när strukturen så tillåter, vilket innebär att olika områden har olika ”mognadsgrad”. Förutom stadsutvecklingsområdena pågår också ett arbete med andra områden såsom Kista, Skärholmen-Kungens Kurva och kring Telefonplan. Både Kista och Skärholmen-Kungens Kurva omnämns i den regionala utvecklingsplanen (RUF) som delregionala stadskärnor, områden som är lättillgängliga från olika delar av stockholmsregionen och som därför kan avlasta Stockholm från en del av cityfunktionerna.

Framtidens Stockholm ska vara en världsstad med kvalitativ arkitektur, trygga boendemiljöer, god tillgång till arbetsplatser och god tillgång till kollektivtrafik. Stockholm ska fortsätta att värna närheten till naturen och möjligheten till rekreation samtidigt som vi ger plats för många fler Stockholmare. Målet om världens tillgängligaste huvudstad är prioriterat. Översiktsplanen skall utgöra en god grund för tillämpningen av tillgänglighetskrav i markupplåtelse, exploateringsavtal och detaljplaner. Staden måste motverka segregationen för att vara framgångsrik. I översiktsplanen är det därför viktigt att det uttrycks i form av planeringen av olika områden, möjligheten till att ta sig mellan områden och att blanda olika typer av verksamhet och lokaler.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Under de närmaste trettio åren förväntas Stockholms stad växa med 150.000 invånare. Det är därför bra att det i den kommande översiktsplanen fokuseras på ett kraftigt ökat byggande.

Ett problem är dock att flertalet av de bostäder som byggs idag är dyra och därmed inte kan efterfrågas av de bostadssökande. De höga priserna beror till stor del på faktorer som staden inte kan påverka, t ex höga skatter och bristande konkurrens. Men ett sätt för staden att sänka byggkostnaderna är att inte ställa hårdare krav på byggföretagen än vad gällande lagstiftning kräver.

Det är viktigt att Stockholms stad står fast vid idén om att bygga staden inåt och att bygga bostadsområden där också andra verksamheter finns samtidigt som den flerkärniga utvecklingen måste fortsätta. Stenstaden, där bostäder, affärer, kontor och andra verksamheter ryms inom samma kvarter, är det överlägset bästa sättet att skapa attraktiva boendemiljöer. Tyvärr har motståndet mot dessa idéer fått förnyad kraft på senare år och det är därför viktigt att slå fast att principen fortfarande gäller och har ett starkt politiskt stöd.

Ett av stadens övergripande mål är att bryta segregationen. Det bör tydligt framgå av översiktsplanen att det är viktigt med blandade upplåtelseformer i samtliga bostadsområden. Fler invånare i förorten måste ges möjligheten att själva få äga sitt boende.

Vi ser gärna att den planerade översiktsplanen bejakar bostadsprojekt som vågar sticka ut från mängden. Ett exempel kan vara att det byggs flera mycket höga hus i till exempel Värtan eller Norra Station.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Kommunfullmäktige uttalar att Översiktsplan 1999 för Stockholm i huvudsak är aktuell enligt PBL 4 kap § 14.

Stockholm den 10 maj 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Kersti Py Börjeson

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Sammanfattning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan och kommunfullmäktige har att ta ställning till planens aktualitet varje mandatperiod. Stockholms översiktsplan antogs av fullmäktige 1999 och vann laga kraft i sin helhet 2002. Översiktsplanen ska bli en vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden, vara ett instrument för dialogen mellan stat och kommun samt fungera som information till allmänhet och aktörer om stadens syn på den framtida utvecklingen.

Inför ställningstagandet till översiktsplanens aktualitet har stadsbyggnadskontoret inhämtat Länsstyrelsens redogörelse och sammanfattande synpunkter rörande stadens översiktsplan. Stadsbyggnadsnämnden gav 2004-12-09 kontoret i uppdrag att inhämta synpunkter på översiktsplanen och "Vision Stockholm 2030" från stadens bolag och förvaltningar, vilket har genomförts under våren 2005.

Av Länsstyrelsens redogörelse framgår att översiktsplanen även fortsättningsvis bör kunna utgöra stöd för planläggning och tillståndsgivning, men att det samtidigt finns behov av att uppdatera en del av planeringsunderlagen.

I remissen till förvaltningar och bolag har kontoret ställt ett antal frågor om hur översiktsplanen används, om den fungerar som ett aktuellt beslutsunderlag samt vad som kan behöva kompletteras i nästa översiktsplan. Synpunkterna på översiktsplanen har sammanställts separat. Synpunkterna på både "Vision Stockholm 2030" och översiktsplanen redovisas i ärendet "Stadens översiktsplanering – förslag till fortsatt inriktning".

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att remissvaren stöder uppfattningen att översiktsplanen i huvudsak är aktuell. Det finns emellertid några frågor där stadens intentioner kan behöva förtydligas. För de områden som har en mer expansiv utveckling än vad som kan utläsas av gällande översiktsplan finns senare utredningar och beslut som stöder denna utveckling, t ex för Kistaområdet, området kring Telefonplan och Skärholmsområdet. Utvecklingen i dessa områden står dock i överensstämmelse med översiktsplanens övergripande strategi att bygga staden inåt.

Kontoret gör vidare bedömningen att reservatet i Lövsta för stadens tekniska försörjning bör kvarstå tills vidare och att den planerade utvecklingen i Värtan- Frihamnen är förenlig med beteckningen stadsutvecklingsområde.

Stadsbyggnadskontoret anser att översiktsplanens övergripande strategi om att bygga staden inåt synes ha stöd av stadens bolag och förvaltningar och att

översiktsplanen fortfarande ger god vägledning för detaljplanering och bygglov. Stadsbyggnadskontoret redogör i ett separat ärende för inriktningen av den fortsatta översiktsplaneringen och därmed föreslås kommunfullmäktige uttala att översiktsplanen i huvudsak är aktuell.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 9 februari 2006 att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att uttala att Översiktsplan 1999 i huvudsak är aktuell.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande av den 10 oktober 2005 har i huvudsak följande lydelse.

UTLÅTANDE

Översiktsplanens roll och funktion

Varje kommun ska, enligt plan- och bygglagen (PBL), ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ger vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden, genom att ge översiktliga utgångspunkter för närmare utbyggnadsplanering och tillståndsprövning. Den ska ange kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras och hur kommunen avser tillgodose riksintressen och iaktta gällande miljö kvalitetsnormer. Översiktsplanen är ett instrument för dialogen mellan stat och kommun vad gäller sådana allmänna intressen som staten har ansvar för i kommunernas planering samt vad gäller de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om mark- och vattenområden. Översiktsplanen är inte bindande för myndigheter och enskilda.

Översiktsplanen redovisar en inriktning för stadens framtida utveckling. Om översiktsplanen inte ger tillräcklig vägledning för efterkommande program och detaljplanering innebär det att förtydligande utredningar och övervägningar kan behöva göras, vilket kan förlänga planprocessen. Översiktsplanen kan således innehålla områden där markanvändningen inte är helt relevant, men detta kan ändå accepteras så länge de övergripande strategierna gäller och att angiven markanvändning i huvudsak kan anses vara aktuell.

Översiktsplanens har en viktig funktion genom den information som planen ger medborgare och aktörer om hur staden ser på den framtida markanvändningen.

Aktualitetsprövning av översiktsplan, formell hantering

Stockholms nu gällande översiktsplan 1999 antogs av kommunfullmäktige den 4 oktober 1999. Beslutet överklagades vad gäller reservatet för Österleden, vilket ogillades, och vann laga kraft 2002. Enligt PBL ska kommunfullmäktige minst en

gång varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet, d v s i vilken utsträckning planens intentioner fortfarande är aktuella med hänsyn till nya förutsättningar m m. Inför ett sådant beslut ska Länsstyrelsen synpunkter inhämtas i fråga om sådana statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens beslut. Länsstyrelsen ska också samlat redovisa sin syn på hur dessa synpunkter förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsens synpunkter framgår av en sammanfattande redogörelse 2004-02-18. Stadsbyggnadskontoret har i en särskild PM 2005-01-11, med tillägg 2005-09-05, kommenterat redogörelsen. (se bilagor)

Utöver kravet på att inhämta Länsstyrelsens redogörelse finns inga särskilda formkrav på hur aktualitetsprövningen ska handläggas. Stadsbyggnadskontoret föreslog i tjänsteutlåtande 2004-11-24 att översiktsplanen skulle skickas ut för synpunkter till stadens förvaltningar och bolag vilket stadsbyggnadsnämnden också beslutade den 9 december 2004. Samtidigt föreslog kontoret att synpunkter på diskussionsunderlaget "Vision Stockholm 2030" skulle inhämtas.

I januari 2005 gick Översiktsplan 99 och "Vision Stockholm 2030" ut på remiss till stadens förvaltningar och bolag. I missivet ställdes frågor om bland annat översiktsplanens aktualitet samt om "Vision Stockholm 2030." Svar har inkommit från samtliga stadsdelsnämnder, alternativt stadsdelsförvaltningar, nio av stadens bolag, Fortum Värme och från 13 fackförvaltningar. Därutöver har den ideella föreningen Samfundet S:t Erik inkommit med synpunkter.

Stadsbyggnadskontorets har sammanställt remissynpunkterna rörande såväl Översiktsplan 99 som "Vision Stockholm 2030" i en särskild remissammanställning daterad 2005-06-30, vilken bilägges i ärendet om förslag till inriktning av översiktsplaneringen. I en separat sammanställning daterad 2005-09-30 har kontoret redovisat synpunkterna rörande översiktsplanens aktualitet och därmed sammanhängande frågor.

Vision Stockholm 2030, en del i en kontinuerlig översiktsplanering

Arbetet med översiktsplanering pågår kontinuerligt. När en gällande översiktsplan anses inaktuell sammanfattas resultatet av arbetet med de översiktliga frågorna i en ny formell översiktsplan som efter processen med samråd och utställning läggs fram för antagande av kommunfullmäktige. Översiktsplan 99 ersatte Översiktsplan 90.

År 2002 fick stadsbyggnadskontoret i uppdrag att konkretisera den nu gällande översiktsplanens strategier och beskriva hur en tillväxt med 150 000 invånare till år 2030 skulle kunna se ut. Uppdraget var en del i en kontinuerlig översiktsplanering, en förberedelse för aktualitetsprövningen av ÖP 99 och för en kommande ny översiktsplan. Vid nämndens sammanträde den 19 februari 2004 anmäldes "Vision Stockholm 2030" - ett diskussionsunderlag om Stockholms framtid. Diskussionsunderlaget skickades sedan ut till stadens förvaltningar och bolag samt till berörda statliga och regionala myndigheter med en öppen inbjudan till dialog.

I samband med att stadsledningskontoret beslutat om en ny organisation har ansvaret för "Vision Stockholm 2030" övergått till kommunstyrelsen.

Det fortsatta översiktsplanarbetet

Av remissvaren och länsstyrelsens redogörelse framgår att det finns flera översiktliga frågor där ett fördjupat planeringsunderlag behöver tas fram.

Inom stadsledningskontoret pågår en översyn av stadens styrdokument och stadsbyggnadskontoret anser att förslag till vad som bör utvecklas i en ny översiktsplan och hur arbetet ska samordnas med "Vision Stockholm 2030" är en fråga som bör diskuteras med stadens ledning.

Föreliggande ärende behandlar endast om nu gällande översiktsplan även fortsättningsvis kan fungera som vägledning för stadens arbete med detaljplanering och bygglov samt om planens intentioner och strategier fortfarande gäller mot bakgrund av eventuella nya förutsättningar.

Stadsbyggnadskontoret förslag till inriktning av översiktsplaneringen redovisas i ärendet "Stadens översiktsplanering – förslag till fortsatt inriktning" som också innehåller en lägesredovisning av arbetet med "Vision Stockholm 2030".

Länsstyrelsens redogörelse och kontorets kommentarer

I Länsstyrelsens redogörelse 2004-02-18 tar länsstyrelsen upp de frågor där Länsstyrelsen har ett speciellt bevakningsansvar, frågor om riksintressen och miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken, mellankommunala frågor samt hälso- och säkerhetsaspekter. Redogörelsen innehåller en redovisning av nya förutsättningar vad gäller dessa frågor och tar även upp ny kunskap utifrån ett statligt perspektiv som kommunen bör känna till inför sitt ställningstagande till översiktsplanens aktualitet.

Av Länsstyrelsens redogörelse framgår att de statliga anspråken inte är av den art att de kräver en omarbetning av den kommunomfattande översiktsplanen. Översiktsplanen bör enligt Länsstyrelsen även fortsättningsvis kunna utgöra stöd för planläggning och tillståndsgivning i dessa avseenden, men Länsstyrelsen anser samtidigt att det finns behov av att uppdatera en del underlag som finns till översiktsplanen.

Inför inhämtandet av synpunkter från bolag och förvaltningar har stadsbyggnadskontoret kommenterat Länsstyrelsens redogörelse i en särskild promemoria daterad 2005-01-11, som bifogades remisshandlingarna. Kommentarer har sedan reviderats genom tillägg som framgår efter respektive rubrik.

Synpunkter på översiktsplanen – sammanfattning av remissvaren

Förutom samtliga stadsdelsnämnder/förvaltningar har följande bolag respektive nämnder/ förvaltningar svarat på remissen:

Bolag: AB Familjebostäder och FB Servicehus, AB Stockholmshem, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Hamn AB, Stockholm Vatten AB, AB STOKAB, Stockholms Stads Parkering AB, Stockholms Näringslivskontor AB, AB Fortum Värme.

Nämnder/Förvaltningar: Stadsledningskontoret, Kommunstyrelsens handikappråd, Utrednings- och statistikkontoret, Idrottsnämnden, Gatu- och fastighetsnämnden, Utbildningsnämnden, Kulturnämnden, Stadsmuseinämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Brand- och räddningsnämnden, Kyrkogårdsförvaltningen, Konsumentförvaltningen, Skönhetsrådet.

Dessutom har den ideella föreningen Samfundet S:t Erik lämnat synpunkter på remissen.

Generella synpunkter

Av de som svarat på remissen finns de som anser att översiktsplanens funktion huvudsakligen är av informativ karaktär. De anser att ÖP sammanfattar tidigare beslut om den framtida markanvändningen samt redovisar planeringsunderlag till stöd för den fysiska planeringen. Gatu- och fastighetsnämnden påpekar att det är budgeten som är stadens styrdokument och att översiktsplanen gradvis har blivit mindre viktig för det dagliga arbetet.

Remissinstanserna har haft många förslag och synpunkter på vilka frågor som borde utvecklas i en kommande översiktsplan alternativt gemensam vision. Det har inte alltid varit möjligt att utläsa om det är i en kommande översiktsplan eller i en gemensam vision som dessa frågor föreslås behandlas. Kontoret har nedan sammanfattat svaren på de frågor som ställdes rörande översiktsplanen.

Stadsbyggnadskontorets frågor till remissinstanserna

- 1. Använder ni ÖP99 idag som stöd eller beslutsunderlag i er verksamhet? Ge gärna konkreta exempel på sådana situationer.*
- 2. Är det några särskilda avsnitt/delar i ÖP99 som ni har funnit mer eller mindre användbara?*

Endast ett fåtal förvaltningar/bolag säger att de direkt använder översiktsplanen i verksamheten. Många har den däremot som kunskapsunderlag eller uppslagsbok samt som informationskälla vad gäller stadens syn på framtida stadsutveckling. De delar som används mest är byggnadsordningen och grönstrukturkartan.

3. *Fungerar ÖP99 som ett aktuellt beslutsunderlag vad gäller stadens utveckling med tyngdpunkt på mark- och vattenanvändningen samt bebyggelseutvecklingen?*

Alla remissinstanser har inte tagit ställning till huruvida översiktsplanen kan anses vara aktuell. Av de som svarat på frågan anser de allra flesta att den fortfarande kan anses aktuell, dock med ett behov av att uppdatera underlagen.

Kista stadsdelsförvaltning och näringslivskontoret påpekar att utvecklingen i Kistaområdet inte återspeglas i översiktsplanen. Näringslivskontoret påpekar att detsamma gäller för områdena kring Telefonplan och Skärholmes C i gränsen mot Kungens kurva.

4. *Finns det nya förutsättningar vad gäller stadens utveckling som inte beaktas i ÖP99?*

Bland nya förutsättningar anförs, förutom utvecklingen i Kistaområdet, t ex konsekvenserna av trängselavgifter, det ökande bostadsbyggandet och därtill ökande befolkning samt en bättre koppling till regionplanen.

5. *Finns det områden, sakförhållanden m. m. som behöver kompletteras eller utvecklas i förhållande till ÖP 99, i nästa översiktsplan?*

Synpunkterna på behovet av kompletteringar är omfattade och önskemål framförs om utveckling av många frågor inom de verksamhetsområden och intressen som kommunen har att bevaka. Flera stadsdelsnämnder vill att kommunfullmäktiges fastställda mål för t ex miljöfrågor, integration, jämställdhet, personer med funktionshinder ska innefattas i översiktsplanen och i visionen, så att en hållbar utveckling kan nås. En stor mängd remissinstanser påpekar också att barnkonventionen ej behandlas och att konflikter mellan bostadsbebyggelse/grönområden/ arbetsområden behöver utvecklas. Andra frågor är t ex integration, behovet av att kunna planera för offentlig service, parkerings- och trafikfrågor samt trygghet och brottsförebyggande åtgärder.

Fackförvaltningarna tar upp sina speciella frågor som distributionssystem för energi, vatten och avlopp, risk och säkerhetsfaktorer, kulturfrågor och liknande. En konfliktfråga som lyfts fram av t ex Stockholms hamn och brandförsvaret gäller planerna på att bygga bostäder i Södra Värtahamnen med hänsyn till störningarna från kvarvarande verksamheter. Miljö- och hälsoskydds nämnden efterlyser en infrastrukturplan för avfallshantering.

6. *Har ni någon kommentar/synpunkt på Länsstyrelsens redogörelse och stadsbyggnadskontorets kommentarer till denna?*

Flera av de frågor som Länsstyrelsen tar upp får medhåll av remissinstanserna. Det gäller bl a behovet att uppdatera underlag och komplettera med barnperspektivet, behovet av att öka konkurrensen inom dagligvaruhandeln samt mellankommunala intressen som terminalområden, infartsparkeringar och regionala cykelstråk.

Ett par stadsdelsnämnder i innerstaden stöder stadsbyggnadskontorets kommentar om att en förtätning vid goda kollektivtrafiklägen på sikt åstadkommer mindre behov av transporter, vilket också har betydelse för att klara miljökvalitetsnormerna.

STADSBYGGNADSKONTORETS SYNPUNKTER OCH FÖRSLAG

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att remissvaren i huvudsak stöder uppfattningen att översiktsplanen är aktuell. Översiktsplanen är till sitt textinnehåll omfattande och stadsbyggnadskontoret har konstaterat att det finns skrivningar som idag har mindre aktualitet. Planeringsunderlagen bör i flera avseenden uppdateras och det finns områden där stadens intentioner kan behöva förtydligas.

Miljö- och riskfrågor samt konsekvenserna av miljökvalitetsnormernas tillämpning är delvis nya frågor där översiktsplanen behöver kompletteras. Kontoret avvaktar bland annat pågående statlig översyn av PBL och miljöbalken, samt regeringens prövning av ett par aktuella detaljplaner, innan ett sådant arbete kan fullföljas.

Planeringsunderlagen

Länsstyrelsen vill i sin redogörelse uppmärksamma staden på att ”behov finns i många avseenden att uppdatera de underlag som finns till översiktsplanen”. Vad som ska anses vara ett planeringsunderlag till översiktsplanen är dock inte entydigt. Planeringsunderlagen kan vara riksintressen eller annat underlag till ledning för fortsatt planering. De förändringar i riksintressen samt övrig ny kunskap som Länsstyrelsen tar upp i sin redogörelse utifrån ett statligt perspektiv, kommer att beaktas i stadens planering.

Stadsbyggnadskontoret arbetar f n med att på ett samlat sätt redovisa planeringsunderlag i databaser och digitalt på karta. Som exempel kan nämnas att svensk Naturgas AB:s föreslagna ledningssträckning finns inlagd i kontorets digitala planeringsunderlag och efter sommaren kommer Natura 2000- områdena redovisas på samma sätt. En viktig uppgift för kontoret är att förbättra informationen om vilka planeringsunderlag som finns och hur de kan användas som stöd i plan- respektive bygglovarbetet.

Stadsutvecklingsområdena

Som markanvändning ”stadsutvecklingsområde” redovisar översiktsplanen tolv större och mindre områden som på kortare eller längre sikt kan bli aktuella för en relativt omfattande omvandling. Den allmänna planeringsinriktningen är att ”markanvändningen förändras till en mångfunktionell och relativt tät stadsbebyggelse”. Vidare anges att områdena utvecklas vartefter näringslivets struktur ger förutsättningar för förändringar.

För några av de stadsutvecklingsområden som finns angivna har det ännu inte skett några större förändringar medan det i andra stadsutvecklingsområden pågår en omfattande omvandling. Det pågår också ett aktivt planerings- och utvecklingsarbete i andra områden än de som i översiktsplanen angivits som stadsutvecklingsområden, t ex i Kista, Skärholmen-Kungens kurva och kring Telefonplan. De två förstnämnda är i regionplanen, RUF 2001, angivna som regionala respektive delregionala stadskärnor, vilket innebär att de har ”hög regional tillgänglighet som bör kunna avlasta Stockholm från en del av dess cityfunktioner.” En vision för Kista Science City har godkänts av kommunfullmäktige den 15 oktober 2001.

Telefonplan är en satsning inom staden som kan ses som både en utveckling inom Söderortvisionen och en utvidgning av stadsutvecklingsområdet Liljeholmen-Årstadal. Stadsbyggnadskontoret menar att det är naturligt att en utvecklingen sker också inom områden som inte särskilt angivits i översiktsplanen och att detta är förenligt med de övergripande strategierna att t ex återanvända redan exploaterad mark, göra om de äldre industriområdena till stad, utveckla tyngdpunkter i ytterstaden och bygga i goda kollektivtrafiklägen.

Kontoret finner ingen anledning att frångå uppfattningen att nu gällande översiktsplan är tillfyllest som vägledning för stadens pågående planering.

Område för stadens tekniska försörjning – Lövsta

Det tidigare avfallshanteringsområdet Lövsta har i översiktsplanen redovisats som ett område för stadens tekniska försörjning. Det som funnits i åtanke är bland annat ett ny anläggning för framtida kraftvärmeproduktion.

Länsstyrelsen har i sin redogörelse 2004-02-18 påpekat att nuvarande skyddsavstånd bör bibehållas. I kontorets kommentar till Länsstyrelsens yttrande har kontoret tagit upp ett planerat bostadsprojekt vid Lingonrisgränd och anfört ”terrängförhållandena skulle kunna kompensera det kortare avståndet”. I remissvaren har Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Fortum Värme framfört att de önskar behålla reservatet Lövsta för teknisk försörjning vilket innebär att de anser att skyddszonen ska beaktas.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade 2004-02-05 att ”en eventuell ändring av översiktsplanens reservat för kommunalteknisk verksamhet på Lövsta gamla avfallshanteringsområde får anstå tills behovet av nya energianläggningar i Stockholm klarlagts.”

Fortum Värmes ansökan om en lokalisering av en ny kraftvärmeanläggning i Värtan bör innebära att Lövstareservatet inte längre kan anses aktuellt för kraftvärmeproduktion. Så länge slutligt beslut om en sådan anläggning inte är fattat och behovet av anläggningar för annan teknisk försörjning i regionen behöver utredas närmare anser kontoret att ett ställningstagande till reservatet för Lövsta bör anstå tills vidare.

Det innebär att möjligheten att bygga bostäder vid Lingonrisgränd får avgöras med utgångspunkt från ett bibehållet reservat.

Södra Värtahamnen

Den föreslagna bostadsbebyggelsen i Södra Värtahamnen är ytterligare ett område där det finns motstridiga uppfattningar om den framtida markanvändningen. Stockholms hamn och brandförsvaret gör bedömningen att planerna på att bygga bostäder i Södra Värtahamnen inte kan genomföras med hänsyn till störningarna från kvarvarande verksamheter. Området är idag ett stadsutvecklingsområde där utvecklingen ska ske i takt med att olika verksamheter avvecklas. Fortum Värme tar upp den s k Energihamnen som är en del av stadsutvecklingsområdet. Denna del anser man ska ändras till ”område för stadens tekniska försörjning” mot bakgrund av det avtal som tecknats mellan staden och Fortum Värme som bland annat innebär att stadsgasproduktionen flyttas till denna del av hamnområdet.

Energihamnen utgör endast en mindre del av hela stadsutvecklingsområdet och kontoret menar att nuvarande och planerade verksamheter i energihamnen sammanhänger med stadens tillväxt och utveckling. Beteckningen stadsutvecklingsområde kan därför anses vara förenligt med den aktuella planering för området. Detsamma gäller utvecklingen i Södra Värtahamnen där frågan om den planerade bostadsbebyggelsen kommer att bli föremål för vidare diskussion och ställningstagande i det fortsatta planarbetet.

Översiktsplanen som vägledning inför beslut om bygglov och planering

Inom stadsbyggnadskontoret används ÖP i program- och detaljplanearbete och vid bygglovprövning. Stadsbyggnadskontoret har vid interna diskussioner konstaterat att byggnadsordningen och grönstrukturkartan är viktiga underlag i verksamheten. Översiktsplanen har tack vare framför allt byggnadsordningens utformning kunnat användas som program i ett antal detaljplaneprojekt, d v s planarbetet har kunnat påbörjas direkt med detaljplanesamråd utan behov av ett föregående programskede, vilket ger en snabbare planprocess. Det finns också inom kontoret önskemål om att vidareutveckla översiktplanens riktlinjer och inriktningar i vissa delar.

Stadsbyggnadskontoret har funnit att översiktsplanens övergripande strategi om att bygga staden inåt synes ha stöd av stadens bolag och förvaltningar och att översiktsplanen fortfarande ger vägledning för detaljplanering och bygglov. Det finns inte några avgörande hinder för att betrakta Översiktsplan 99 som i huvudsak aktuell. Stadsbyggnadskontoret redovisar i ett separat ärende förslag till inriktning av den fortsatta översiktsplaneringen och föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att föreslå kommunfullmäktige att uttala att Översiktsplan för Stockholm, antagen 1999, i huvudsak är aktuell.

**LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN**

Planenheten
Carin Wanbo
08 - 785 51 48

Redogörelse

Datum
18.2.2004

Beteckning
401-03-86935

Stadsbyggnadskontoret
Strategiska avdelningen
Box 8314
104 20 STOCKHOLM

Redogörelse inför Stockholms stads ställningstagande om översiktsplanens aktualitet

Inledning

Stockholms stads översiktsplan antogs den 4 oktober 1999. Översiktsplanen ersatte den år 1991 antagna "Översiktsplan 90" samt de fördjupningar av översiktsplanen som antagits år 1994 för det Södra respektive Norra Trafikbandet.

Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandattiden ta ställning till översiktsplanens aktualitet. I samband härmed ska Länsstyrelsen lämna en sammanfattande redogörelse över sådana statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens ställningstagande (4 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL)).

Stockholms stad har nu påbörjat arbetet med ett ställningstagande till översiktsplanens aktualitet. Inför kommunfullmäktiges nya beslut om aktualiteten har kommunen begärt en sammanfattande redogörelse av Länsstyrelsen.

Innehåll

Länsstyrelsen tar i redogörelsen främst upp de frågor där Länsstyrelsen har ett speciellt bevakningsansvar enligt 12 kap. plan- och bygglagen (PBL), nämligen frågor om riksintressen och miljö kvalitetsnormer enligt miljöbalken, mellankommunala frågor samt hälso- och säkerhetsaspekter. Redogörelsen innehåller en redovisning av nya förutsättningar vad gäller dessa frågor. Redogörelsen tar även upp annan ny kunskap utifrån ett statligt perspektiv som kommunen bör känna till inför sitt ställningstagande till översiktsplanen.

Redogörelsen har disponerats i två delar ÖVERSIKTSPLANENS AKTUALITET samt NYA FÖRUTSÄTTNINGAR. I den första delen återfinns Länsstyrelsens

sammanfattande bedömning av översiktsplanens aktualitet. Den andra delen redogör för sådan ny kunskap utifrån ett statligt perspektiv som kommit till sedan översiktsplanen antogs 1999.

Översiktsplaneformalia

Enligt 1 kap. 3§ och 4 kap. 14 § PBL ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan och kommunfullmäktige ska minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Det bör uppmärksammas att ställningstagandet begränsas till frågan om översiktsplanens aktualitet, d.v.s. i vilken utsträckning planens intentioner fortfarande är aktuella med hänsyn till nya förutsättningar m.m. Innehållet i planen kan således inte ändras genom beslutet. Fullmäktiges ställningstagande innebär således ingen revidering av översiktsplanen eller ens delar av den. Om kommunfullmäktige finner att översiktsplanen är inaktuell, är det naturligt att kommunen tar ställning till att inleda en översyn av planen.

Detta innebär ändå att uttalanden från kommunfullmäktige och Länsstyrelsen i samband med aktualiseringsprövningen är av betydelse. Dessa kan vara värdefulla i samband med den kontinuerligt översiktliga planering som ständigt sker i en kommun. Det kan vara värdefullt att som beslutsunderlag sammanställa dem i en separat handling som hålls tillgänglig tillsammans med den gällande översiktsplanen.

ÖVERSIKTSPLANENS AKTUALITET

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen anser att de statliga anspråken inte har sådan karaktär att de kräver en omarbetning av den kommunomfattande översiktsplanen. Översiktsplanen bör även fortsättningsvis kunna utgöra stöd för planläggning och vid tillståndsgivning.

Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma staden på att behov finns i många avseenden att uppdatera de underlag som finns till översiktsplanen.

Länsstyrelsens erfarenhet av den kommunomfattande översiktsplanen är att den är tydlig och lättanvänd och kommer med aktualiseringen och med kompletterande underlag även fortsättningsvis utgöra användbart underlag för olika typer av beslut som rör mark- och vattenanvändning och byggande, t.ex. vid prövning av överklagade ärenden. Den ger också god vägledning för statliga myndigheter som fattar beslut enligt andra miljöbalksanknutna lagar.

Ändringar i förhållande till Länsstyrelsens granskningsyttranden

Länsstyrelsen avgav granskningsyttrande den 23 oktober 1997 för den gällande kommunomfattande översiktsplanen.

Länsstyrelsen anförde i sitt nämnda granskningsyttrande under rubrikerna "Es-singeledens Brommagren - Ulvsundavägen / Riksintresse väg och Österleden /

Riksentresse väg" att, enligt Länsstyrelsens uppfattning, E4, E18, E4/E20 och riksväg 73 samt en "hästska" runt Stockholms innerstad och Yttre Tvärleden utgör riksentresse. Förbindelsen mellan E18 och Essingeleden via Bromma (Essingeledens Brommagren med Ulvsundaleden) har en så stor betydelse i den övergripande trafikstrukturen för att passera Stockholm att den också ska ses som ett riksentresse.

Länsstyrelsen framhöll även att det är angeläget att en förbindelse som sammanbinder Värmdöleden och Norra Länken inte omöjliggörs, bland annat mot bakgrund av kapacitetsbristen i passagen över Saltsjön-Mälaren.

Under rubriken "Värtabanan / riksentresse järnväg" påpekade Länsstyrelsen att Värtabanan borde läggas in som ett riksentresse på mark- och användningskartan.

Länsstyrelsens påpekanden ovan om riksentresse väg och järnväg har tillgodosetts i den antagna översiktsplanen. I övrigt kvarstår Länsstyrelsens påpekanden i granskningsyttrandet.

NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

Riksentressen

Kulturmiljö (3 kap 6 § miljöbalken)

Stockholms innerstad är av riksentresse för kulturmiljövården. Sedan den gällande översiktsplanen antogs har en fördjupad värdebeskrivning "Sergels torg – ett planeringsunderlag" för området runt Sergeltorg tagits fram.

Naturvård, friluftsliv (3 kap. 6 § miljöbalken)

Naturvårdsverket har gjort en översyn av riksentressen för naturvård och beslutade i februari 2000 vilka områden verket bedömer vara av riksentresse. "De Geermoränerna" i Bromma utgör även fortsättningsvis område av riksentresse för naturvård. Beskrivning av området finns i Länsstyrelsen rapport (2001:15) om riksentressen för naturvård och friluftsliv. Rapporten har tidigare översänts digitalt till kommunen.

Vägar (3 kap. 8 § miljöbalken)

I frågan om riksentresse för vägar håller Vägverket på att ta fram har en vägutredning för "Nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet". Med anledning härav vill Länsstyrelsen framhålla följande:

I nämnda vägutredning (version december 2003) har tre huvudalternativ tagits fram. Dessa benämns "Förbifart Stockholm", "Diagonal Ulvsunda" och "Kombinationsalternativet". Alternativ "Förbifart Stockholm" utgör i grunden den sträckning som redovisats i översiktsplanen som "Yttre tvärleden inklusive Västerleden över Mälaröarna". Till skillnad från översiktsplanens redovisning föreslås nu i utredningsplanen leden till största del anläggas som tunnel för sträckan mellan Berslagsvägen och Akalla. Alternativet "Diagonal Ulvsunda" är en ny sträckning som inte redovisats i översiktsplanen. Utredningsalternativet redovisas till största delen som tunnel från E4/E20 vid Västertorp under Bromma/Ulvsunda till E4 vid Kista.

"Kombinationsalternativet" innebär ett s.k. förbättringsalternativ med vissa kapacitetshöjande åtgärder i befintligt vägnät och begränsande nyinvesteringar. I kombinationsalternativet ingår bl.a. bilavgifter och ytterligare satsning på kollektivtrafik. De kollektivtrafiksatsningar som här föreslås och som inte är redovisade i den antagna översiktsplanen är en ny pendeltågstunnel mellan Älvsjö och Häggvik med stationslägen vid Örnberg, Alvik, Sundbyberg och Kista.

Enligt Länsstyrelsens uppfattning bör de ovan nämnda alternativen beaktas vid planeringen inom Stockholm.

I vägutredningen bortvalda alternativ kan nämnas Essingeledens Brommagren. Även om Essingeledens Brommagren inte längre, enligt Vägverkets vägutredning, är ett alternativ som en del i effektivare nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet kan dock Brommagrenen, enligt Länsstyrelsens uppfattning, komma att ingå som en väsentlig del i infrastrukturnätet i övrigt. Länsstyrelsen anser därför att Essingeledens Brommagren även fortsättningsvis ska kvarstå som ett reservat av riksintresse i översiktsplanen.

Sjöfart/hamnar (3 kap. 8 § MB)

Stockholms hamn är utpekad som riksintresse för sjöfart enligt Sjöfartsverkets beslut den 22 oktober 2001. Stockholms hamn omfattar många olika hamndelar. Förutom de större hamndelarna med en omfattande hamnverksamhet som t.ex. Värtahamnen, Frihamnen och Loudden samt Stadsgården och Masthamnen finns flera mindre hamndelar som t.ex. Nybrokajen. I Sjöfartsverkets beslut preciseras dock inte omfattningen och innebörden av detta riksintresse.

I november 2001 remitterade staden ett program för detaljplanering av Hjorthagen – Värtahamnen – Frihamnen – Loudden. Länsstyrelsen framförde i samband härmed att den kombination av bostäder och hamnverksamhet som redovisas i programmet inte torde vara möjlig.

Stadens utbyggnadsplaner aktualiserade behovet av att definiera vad som ingår i riksintresset Stockholms hamn. Länsstyrelsen och Sjöfartsverket startade därför i samarbete med Vägverket, Region Stockholm och Banverket, Östra regionen ett projekt för att precisera innebörden och konsekvenserna av riksintresset Stockholms hamn. En bedömning av vilka hamndelar som ingår i riksintresset Stockholms hamn kommer att redovisas i en rapport under våren 2004. Syftet är att rapporten bl.a. ska tjäna som underlag för stadens fysiska planering och tillståndsprövning.

För att säkra möjligheterna till fortsatt hamnverksamhet måste hänsyn tas till hamnens influensområde, vilket bestäms dels av hamnens fysiska utbredning, dels av restriktioner till följd av miljöstörningar som i första hand buller, men även vibrationer och luftföroreningar. Härutöver måste de risk- och säkerhetsaspekter som är kopplade till hamnverksamheten och till transporter till och från hamnen inkl. de störningszoner som kan finnas längs dessa transportvägar beaktas. Även dessa frågor kommer att behandlas i rapporten.

Flyg /Bromma (3 kap. 8 § miljöbalken)

Länsstyrelsens framförde i sitt granskningsyttrande att Bromma flygplats är av riksintresse, vilket ska beaktas vid prövning av förändring av markanvändning som berör flygplatsen eller omgivande områden. Luftfartsverket har tagit fram ett kartmaterial - ”Stockholm – Bromma flygplats Bankod 2 C”- som redovisar den s.k. hinderstegen för Bromma flygplats, vilken bifogas. Det område/hinderstegen/ som begränsar byggnadshöjderna är unikt för varje flygplats. Reglerna för hur dessa områden utformas finns i Luftfartsverkets Bestämmelser för Civil Luftfart – Flygplatser (BCL-F).

Luftfartsverket har tagit fram ett kunskapsunderlag ”Luftfartens intressen i den fysiska planeringen” (Rapport 2002:01), vilken bifogas yttrandet. I rapporten redovisas Luftfartens krav och de konsekvenser de har för samhällsplaneringen. Rapporten bifogas.

Kraftledningar (3 kap. 8 § miljöbalken)

Kraftledningsnätet i Stockholms-regionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Stamnätet bedöms vara av riskintresse.

Svenska Kraftnät kommer på regeringens uppdrag utreda utformningen av det framtida kraftledningsnätet 70-400 kV i Stockholmsregionen. Målet är att utforma ett förslag till ett framtida stam- och regionnät som långsiktigt säkrar regionens elförsörjning. Utredningen ska beakta driftsäkerhetskrav, teknisk utveckling, miljöaspekter och regionens förväntade utveckling. Arbetet, som just har påbörjats, kommer att bedrivas i två etapper. Den första, som ska redovisas i maj 2005, omfattar en analys av nuvarande förhållanden och utarbetande av förslag till kraftledningsnät. I en andra etapp ska förslaget till kraftledningsnät förankras i den kommunala planeringen. Arbetet kommer att bedrivas i samarbete med bland andra länsstyrelsen, berörda kommuner, interkommunala samarbetsorgan och övriga kraftledningsägare inom regionen. Utredningen har namnet ”Stockholms ström”.

Naturgasledningar (3 kap. 8 § miljöbalken)

Svensk Naturgas AB har utarbetat ett förslag till ledningsstråk för ett nytt stamnät för naturgas. ”Stråkbeskrivning för Stockholms län AB, Oktober 2002”. Förslaget remitterades till Länsstyrelsen m.fl. myndigheter och till berörda kommuner. Sedan tidigare finns en förstudie för ett nationellt stamnät för naturgas, vilket bedöms vara av riksintresse. Stockholms stad var inte berört av det tidigare stamnätet för naturgas. Staden är dock berörd av det regionala nätet och av det nya förslaget till stamnät. Det gäller dels ett stråk till Hässelby från Ekerö och dels ett stråk till Värtan från Järfälla - alternativt norr eller söder om Akalla – Husby – Kista. När Värtastråket efter att passerat Solna kommun åter når Stockholm passerar det Brunnsviken, Norra Djurgården och Nationalstadsparken fram till Värtan. Länsstyrelsen framförde i sitt

yttrande att alternativa sträckningar borde utredas för att om möjlig undvika passage genom Nationalstadsparken.

Svensk Naturgas AB har nu utarbetat förslag till nya och mer preciserade sträckningar för delar av nätet. "Förslag till 40 bars ledningsstråk för naturgas till Värtan och Hammarby". Svensk Naturgas AB framhåller att det bedöms som viktigt att försörja Värtaverket och även Hammarbyverket med naturgas. Man har därför i samråd med berörda kommuner tagit fram alternativa stråk för försörjning av anläggningarna i Värtan och Hammarby.

Länsstyrelsen fick materialet den 29 januari 2004 och har ännu inte hunnit göra en bedömning av förslaget. Länsstyrelsen tillskrev i samband med remissen år 2002 Statens energimyndighet och begärde att myndigheten skulle klargöra vilket stamnät för naturgas som ska beaktas i kommunernas planer och som Länsstyrelsen ska bevaka i den kommunala planeringen. Något klarläggande från Statens energimyndighet har ännu inte kommit. Länsstyrelsen avser att återkomma i frågan.

Totalförsvaret(3 kap. 9 § miljöbalken)

Försvarmakten har gjort en översyn av områden med förordnanden enligt 12 kap 4 § PBL. Kartorna över dessa områden är sekretessgranskade och omarbetade till öppen handling, varför områdena kan redovisas i översiktsplan. Länsstyrelsen har den 1 juli 2003 fattat beslut om förordnande enligt 12 kap. 4 § PBL för dessa områden. Förordnandet omfattar områden som är av riksintresse för totalförsvaret. Förordnandet innebär att beslut om bygglov eller förhandsbesked ska kunna prövas av Länsstyrelsen med stöd av 12 kap. 1-3 §§ PBL.

Stockholm stad är berört av ett sådant för totalförsvaret betydelsefullt område. Förordnandebeslutet, tillhörande karta och hanteringsordning för dessa ärenden har tidigare översänts till staden.

Nationalstadsparken (4 kap. 7 § miljöbalken)

Nationalstadsparkens gräns har i översiktsplanen redovisats relativt schematiskt (bred gränslinje). Nationalstadsparkens gräns har dock på kartor och andra planeringsunderlag redovisats olika. Det har på senare tid i samband med detaljplaneläggning och bygglov enligt plan- och bygglagen samt prövning av tillståndsärenden enligt miljöbalken funnits önskemål om att klarlägga och definiera Nationalstadsparkens gränser. Länsstyrelsen kan konstatera att gränsfrågan tas upp i samband med det nu pågående arbetet med fördjupningen av översiktsplanen för Nationalstadsparken.

Natura 2000 (4 kap. 8 § miljöbalken)

Genom ändringar i miljöbalkens 4 kap.1 och 8 §§ är Natura 2000-områdena numera av riksintresse. Regeringen har även genom ändring i förordningen till miljöbalkens bestämmelser om områdesskydd med stöd av 12 kap. 4 § PBL förordnat att lov och förhandsbesked ska prövas med stöd av 12 kap. 1-3 §§ PBL.

Natura 2000-områdena omfattas även av 7 kap. 27, 28 och 28a §§ miljöbalken. Tillstånd krävs för att bedriva verksamhet och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant område. Tillstånd får inte ges till verksamheter och åtgärder som kan skada den livsmiljö eller medföra störningar för den art som avses skyddas. Länsstyrelsen är prövningsmyndighet. I de fall verksamheten eller åtgärden på ett betydande sätt kan påverka miljön prövas frågan av regeringen. Genom ändring i 6 kap. 1 § miljöbalken har det införts krav på att en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken.

Inom Stockholm stad finns tre Natura 2000- områden (Judarskogen, Kyrksjölöten och Hansta). Två områden angränsar till eller ligger nära Stockholms stad (Gåseborg/Järfälla och Söderbysjön – Dammtorpssjön/Nacka). Eftersom dessa områden numera har ett särskilt lagskydd, bör dessa framgå av underlagsmaterialet intill dess översiktsplanen revideras.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns idag för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen samt kolmonoxid. Normerna för svaveldioxid och bly får inte överskridas i dagsläget. Normen för partiklar (PM10) respektive kolmonoxid ska vara uppnådda 2005, normen för kvävedioxid 2006 och normen för bensen 2010. Halterna av kvävedioxid och PM10 har beräknats av SLB-analys och finns att tillgå på Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbunds hemsida. Vid planering, planläggning och tillståndsprövning ska kommuner och myndigheter iaktta gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. 3 § miljöbalken.

Länsstyrelsen har på regeringens uppdrag tagit fram förslag till åtgärdsprogram för att klara miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid respektive partiklar. Regeringen eller myndighet/kommun som regeringen utser ska fastställa åtgärdsprogrammen. Detta kommer sannolikt att ske under 2004. Enligt miljöbalkens 5 kap. 8 § skall myndigheter och kommuner inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram (Lag 2003:890).

Ventilationsförhållanden har stor betydelse för halten av kvävedioxid och partiklar. Smala och slutna gaturum tål mycket mindre trafik än bredare och öppnare. Om närområdet kring en väg eller gata slutas med bebyggelsen kan halten kvävedioxid och partiklar mer än fördubblas. Det är därför särskilt viktigt att särskilt uppmärksamma miljö kvalitetsnormerna vid utformning av ny bebyggelse.

Härtill kommer miljö kvalitetsnorm för fisk- och musselvatten. Mälaren är ett sådant fiskevatten som omfattas av normerna.

Mellankommunala intressen

Områden för stadens tekniska försörjning

I den gällande översiktsplanen redovisas områden för stadens tekniska försörjning samt kraftledning och naturgasledning. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att dessa får kvarstå och att skyddszonerna med hänsyn till miljö- och riskfrågor

respekteras. I översiktsplanen redovisas också ett antal produktionsanläggningar för värmeproduktion. De ska kunna utvecklas inom rådande skyddsavstånd som bör bibehållas. Ett behov av nylokaliseringar förutses, bl.a. reserveras Lövsta som ett tänkbart nytt område för framtida kraftvärmeproduktion.

Energi

Den begynnande kapacitetsbrist som uppdagats i det så kallade Södra nätet (Södermalm och Stockholms södra förorter) har föranlett Regionplane- och trafiknämnden att ta initiativ till en utredning och överläggningar med berörda kommuner och bolag om hur fjärrvärme- och kraftförsörjningen i regionen ska byggas ut så att det medverkar till en långsiktigt hållbar utveckling, ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Regionplane- och trafikkontoret avser att påbörja ett utredningsarbete med inriktning att finna lämpliga lägen för lokalisering av anläggningar inom och utanför staden.

Masshantering, bergtäkter, krossar och mellanlagring

I anslutning till stora infrastrukturarbeten som utförts (Södra Länken) och som planeras (Norra Länken och Citybanan) har problematiken med hanteringen av massor uppmärksammas. Masshanteringen har från att tidigare hanterats som en genomförandefråga numera blivit en fråga av översiktsplanekaraktär. Det är viktigt att lämpliga områden för deponier finns och att befintliga masshanteringsområden inte läggs ned utan noggrant övervägande.

Infartsparkeringar

Under rubriken "Huvudvägar och spår" redovisas i översiktsplanen huvudvägnätet och de spårbundna kollektiva trafikplaneringarna. I den satsning på minskad bilanvändning och ökat kollektivtrafikåkande som erfordras för att uppnå ett mer långsiktigt hållbart samhälle utgör behovet av infartsparkeringar ett mycket viktigt inslag. Denna fråga är dock en fråga som erfordrar regional samordning. Vissa markreservationer i anslutning till för infartsparkeringar strategiska lägen kan komma att erfordras.

Vattenfrågor

Länsstyrelsen bereder frågan om inrättande av vattenskyddsområde för östra Mälaren. Nya detaljplaner inom vattenskyddsområdet bör förses med en upplysningstext på plankartan att planen ligger inom vattenskyddsområdet och att vattenskydds-föreskrifter gäller. Byggande berörs främst av föreskrifter om dag- och dräneringsvatten, muddring, schaktning, sprängning m.m. samt energianläggningar.

Friluftsliv

Länsstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram ett program för hur de mest värdefulla naturområdena för friluftsliv och naturvård ska kunna få varaktigt skydd och förvaltning. Arbetet har skett i nära samarbete mellan Länsstyrelsen, Regionplane-

och trafikkontoret och berörda kommuner. Programmet innehåller 71 områden, varav 12 områden inom Stockholms stad, som långsiktigt bör skyddas som reservat enligt miljöbalken. För varje område finns en värdebeskrivning. I programmet redovisas också de olika områdenas samband med den regionala grönstrukturen. Föreslagna områden överensstämmer med Stockholms gällande översiktsplan. Programmet presenteras i rapporten: "Aldrig långt till naturen" (Länsstyrelsen 2003:20)

Regionala cykelstråk

Vägverket har sedan en tid lagt fast regionala cykelstråk i länet. Dessa utgör längre sammanhängande stråk som binder samman viktiga målpunkter. Avsikten är också att ta fram ett handlingsprogram för de redovisade cykelstråken för att förbättra trafiksäkerhet, framkomlighet och miljö för cyklisterna. Inom stadens väghållningsområde är det viktigt med ett väl genomtänkt gc-nät, såväl lokalt som mer övergripande. Ofta sammanfaller insatser på detta område med åtgärder för de funktionshindrade och för att främja barnens rörlighet.

Översiktsplaneunderlaget borde lämpligen innehålla en illustration av de regionala cykelstråk som berör kommunen liksom befintligt och planerat övergripande kommunalt gc-vägnät. Detta får lämpligen ske vid framtagandet av en ny översiktsplan.

Miljö- och riskfaktorer

Buller

I ett beslut den 18 december 2003 har regeringen konstaterat att det finns ett väl dokumenterat behov av klarare vägledning i frågor som rör tillämpning av de av riksdagen behandlade riktvärdena för buller i samband med kommunal planering och lovprövning för byggande av bostäder enligt PBL. Behovet ligger i de flesta planeringssituationer även om förutsättningarna i de enskilda fallen kan vara helt skilda. Inte minst tydligt är behovet av vägledande riktlinjer om vilka faktorer som ska beaktas och hur olika intressen ska vägas mot varandra. i samband med planering för kompletterande bebyggelse för bostadsändamål i städernas centrala delar.

Med anledning av vad ovan sagts har regeringen gett Boverket i uppdrag att senast den 30 september 2004 utarbeta fördjupat underlag för tillämpningen av de riktvärden för buller från väg- och järnvägstrafik som redovisas i regeringens proposition "Infrastrukturinriktning för framtida transporter" (prop. 1996/97:53).

Resultatet av Boverkets uppdrag kan ha betydelse för hur och i vilken omfattning en förtätning av bostäder kan ske i Stockholms citykärna.

Transportleder för farligt gods

På stadens begäran har Norra Stationsgatan utgått som rekommenderad sekundär transportled för farligt gods. Norra Stationsgatan ingår nu i förbudsområdet för transport av farlig gods som gäller för Stockholms innerstad. I samband med Södra Länkens öppnande är det möjligt att vissa rekommenderade sekundära transportleder utgår, då dessa kommer avlastas av Södra Länken.

Till Södra Länken hör ett omledningsvägnät i ytläge för bl.a. transporter med farligt gods. Omledningsvägnätet ska nyttjas då det farliga godset inte tillåts trafikera tunnelsystemet. Vägverket har lämnat in ett förslag till lokal trafikföreskrift för Södra Länken och Länsstyrelsen avser att fatta beslut i frågan före öppnandet av Södra Länken. Det är viktigt omledningsvägnätet betraktas som ett vägnät där transport av farligt gods förekommer och att skyddszoner med hänsyn till riskfrågor beaktas. Det vore positivt om omledningsvägnätet redovisas i en kommande ny översiktsplan.

Farliga verksamheter/Behov av skyddszoner

Länsstyrelsen har givit ut en ny rapport 15:2003 ”Riskanalyser i detaljplanprocessen – vem, vad, när och hur?” samt ett faktablad:2003:04 ”Riktlinjer för riskanalyser som beslutsunderlag”.

Förorenade markområden

I många fall medför förorenad mark och sediment risk för oönskade effekter på hälsa och/eller miljö. Ändrad markanvändning kan medföra att undersökning och åtgärder ska genomföras enligt Naturvårdsverkets föreskrifter – ”Generella riktvärden för förorenad mark”. Rapport 4638.

För länet pågår ett omfattande inventeringsarbete av förmodad förorenad mark med hjälp av statliga medel. Branschspecifik inventering pågår t ex för gjuterier, glasindustri, gruvor och gasverk. På sikt kommer arbetet att utgöras av detaljerad inventering, ansvarsutredning, närmare provtagning och utredning samt saneringsåtgärder. I arbetet ingår prioritering av saneringsobjekt.

Utdrag ur förteckning för förmodade förorenade områden i Stockholms stad visar drygt 1000 kända och misstänkta objekt som härrör från olika typer av branscher (MIFO – föroreningsdatabasen). Flertalet av områdena utgörs av bensinstationer och bilvårdsanläggningar och olika typer av verkstadssindustri. Andra exempel är områden för färgindustri och kemtvättar.

Länsstyrelsen har i dagarna skickat ut ett faktablad angående ”Sanering av förorenad mark en förutsättning för god miljö” (faktablad 2003:07).

Risker för översvämning

Den globala uppvärmningen innebär att havsnivån förväntas stiga i Östersjön, men havsnivån påverkas även av den lokala klimatförändringen och den pågående landhöjningen i området. En höjd nivå i Östersjön påverkar främst kustområdena men minskar också möjligheterna till utflöde från vattendragen vid de förväntat mer frekvent förekommande högflödena i ett framtida klimat. Dessa förhållanden kan hota bostäder, arbetsplatser, infrastruktur och miljö.

De förväntade effekterna i Stockholm-Mälarenregionen analyseras med hjälp av GIS. Kartor och konsekvensanalyser ska vägleda den rumsliga planeringen för att bedöma kommande förändringar. Stockholm stad medverkar i projektet som kan nås via:

<http://www.gsf.fi/projects/seareg/>

Ny lagstiftning, kunskap och underlag i övrigt

Regionala miljömål och miljöhandlingsprogram

Länsstyrelsen, Landstinget och Kommunförbundet Stockholms län utarbetade tillsammans Miljövårdsprogram 2000. Parterna tog då ställning till regionala miljömål och ett handlingsprogram med åtgärder som de regionala aktörerna var beredda att genomföra. Med utgångspunkt i de femton nationella miljö kvalitetsmålen antog riksdagen hösten 2001 ett antal nationella delmål. Dessa anger inriktningen på det konkreta miljöarbetet och siktar i regel mot år 2010.

Inom Länsstyrelsen pågår för närvarande ett arbete med att se över de regionala miljömålen. Ett förslag kommer att remitteras under våren. Målen bör vara vägledande för olika aktörers, bland annat kommunernas, miljöarbete i länet. Vidare pågår ett samarbete mellan Länsstyrelsen och de övriga regionala parterna som syftar till att ta fram ett miljöhandlingsprogram. Detta kommer att bestå av ett antal konkreta åtgärder inom två områden som prioriterats, nämligen Vatten och avlopp och Transporternas miljö- och hälsopåverkan. Arbetet har bedrivits i ett brett samarbete med ett hundratal aktörer i länet. Ett förslag kommer att remitteras under våren. I övrigt kommer en bedömning att göras av övriga åtgärder i Miljövårdsprogram 2000 i syfte att klarlägga om de fortfarande är aktuella eller inte.

I miljömålsarbetet ingår också uppföljning och utvärdering av mål och åtgärder och vid behov omprövning av dessa. År 2000 togs SALDO 2000 fram som ett första försök att, innan de nationella delmålen fastslogs, följa upp de nationella miljö kvalitetsmålen i länet.

Vattendirektivet

EG:s ramdirektiv för vatten gäller från årsskiftet. Mälarens avrinningsområde ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt och en ny vattenmyndighet för distriktet föreslås inrättats vid Länsstyrelsen i Västmanlands län. Enligt direktivet ska påverkan på yt- och grundvattnets ekologiska status inte tillåtas försämrats utan det är krav på att bibehålla statusen om den är god eller i annat fall förbättra den. Bland mycket annat ska den nya myndigheten genomföra inventeringar och bedömningar av vattenkvalitén i olika vattendrag. Myndigheten ska upprätta åtgärdsplaner för att nå målet om en god vattenkvalitet. Det är dock ännu för tidigt att säga vilken betydelse den nya myndighetens verksamhet kommer att få för den kommunala översiktsplaneringen.

Lagen om skydd mot olyckor

Den 1 januari i år trädde Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) i kraft och den ersätter Räddningstjänstlagen. De s.k. §43-anläggningarna kommer som följd av detta att benämnas "farlig verksamhet" enligt den nya lagen 2 kap. 4 §. Nytt är även att anläggningarna ska utses av Länsstyrelsen och inte som tidigare av kommunen. Det troliga är att de anläggningar som idag är §43 "per automatik" övergår till "farlig verksamhet".

Av lagstiftningen framgår att en kommun skall ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och ett för räddningstjänst. I programmen ska anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningstjänstinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras. Handlingsprogrammen skall antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Innan programmen antas ska samråd ha skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Kommunfullmäktige kan uppdra åt kommunal nämnd att under perioden anta närmare riktlinjer. I ett kommunalförbund skall handlingsprogrammen antas av den beslutande församlingen (3 kap. 2 och 8 §§). Dessa handlingsprogram kan komma att ha betydelse för den fysiska planeringen.

Miljöbedömning

EU har antagit ett direktiv om ”miljöbedömning av planer och program”. Enligt det förslag till implementering av direktivet i svensk lagstiftning som PBL-kommittén lade fram hösten 2003 omfattar direktivets krav översiktsplaner, transportplaner samt kommunala energi- och avfallsplaner. Direktivet ställer krav på att en miljöbedömning ska göras vid utarbetandet av planen eller program. Förslag till lagändringar bereds för närvarande i regeringskansliet.

Biotopskydd

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. 5 §, omfattas ett stort antal biotoper av skydd mot sådana arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Det gäller generellt för t.ex. alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark och åkerholmar. Länsstyrelsen kan medge undantag om det finns särskilda skäl. Innebörden av biotopskyddet bör beskrivas i kompletterande underlag.

Trafiksäkerhet, tillgänglighet till transportsystemet

Vägverket, Region Stockholm, framhåller Vägverkets sektorsansvar för trafiksäkerhet och boendemiljö som gäller både inom områden där Vägverket är huvudman och där man inte är det. Vägverket ska som sektorsansvarig aktivt påverka andra aktörer inom vägtransportsektorn så att verksamheten i sin helhet uppfyller de trafik- och miljöpolitiska målen. Till dessa hör mål för tillgänglighet, trafiksäkerhet, kollektivtrafik, handikappanpassning, miljö m.m..

Staden har som väghållare ansvar för att gatu- och vägmiljöer ges lämplig och tydlig utformning. Det kan vara lämpligt att de mål och strategier för trafiksäkerhet, framkomlighet, tillgänglighet, miljö m.m. bekräftas i en kommande översiktsplan.

Hållbar stadsutveckling

Inom Miljödepartementet förbereds för närvarande insatser kring arbetet med hållbar stadsutveckling. En rapport med analys och förslag rörande denna fråga avses tas fram till hösten 2004. Som ett led i arbetet har Boverket ett uppdrag att genomföra en jämförande studie av olika länders arbete kring en sammanhållen stadspolitik samt utarbeta ett förslag till en strategi för hållbar stadsutveckling.

Också inom Landstinget pågår arbete med förslag till en nationell storstadspolitik. Bland annat aktualiseras där frågan om vad "hållbar utveckling" kan innebära i ett storstadsperspektiv. Inte minst den sociala dimensionen är viktig att utveckla. Bland många olika aspekter är integrationsfrågan därvid särskilt viktig att lyfta fram. Den så kallade storstadssatsningen syftade särskilt till att angripa segregation och utanförskap i storstadsregionerna. Integrationsverket gjorde 2002 en nationell utvärdering av storstadssatsningen.

Inom ramen för storstadssatsningen har regeringen arbetat för att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för tillväxt och att bryta segregationen. De handlar också om att ge människor i berörda bostadsområden möjlighet till samma levnadsvillkor som på andra håll i landet. I anslutning till storstadssatsningen har under åren 1999-2001 en kulturhistorisk bebyggelseinventering genomförts av tio stadsdelar i Stockholms stad i samband med projektet Storstadens arkitektur och kulturmiljö. Syftet med projektet var att öka kunskapen om efterkrigstidens bebyggelse i storstadslänet. De inventerade stadsdelarna är Bredäng, Sätra, Skärholmen, Vårberg, Rinkeby, Tensta, Kista, Husby, Akalla samt Kälvesta. Materialet finns tillgängligt i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister för kulturmiljövärderna på adress www.raa.se/bebygg/index.asp

Konkurrensfrågor

För att sänka priserna på dagligvaror i Stockholms län bör konkurrensen stärkas.

I det Regionala utvecklingsprogrammet (RUF) och kommunernas översiktsplaner bör den övergripande synen på dagligvaruetableringar behandlas även utifrån konkurrensaspekten. Länsstyrelsen kommer att behandla dessa frågor i sin rådgivning till landstinget och kommunerna.

Kunskapen om länets handelsstruktur har hittills varit bristfällig. Det behövs även ökade kunskaper om vilka faktorer som påverkar konkurrensen. För att konkurrensaspekter på ett bättre sätt ska kunna vägas in vid detaljhandels-etableringar har Länsstyrelsen tagit fram ett material med statistik över marknadsandelar för butikstyper och kedjor samt trångköpsindex. Genom en kartdatabas som tagits fram av Länsstyrelsen förbättras möjligheten att överblicka vilka befintliga butiker som kan komma att beröras av en ny etablering.

Barnkonventionen i kommuner och landsting

Staten har det övergripande ansvaret och ska se till att barnkonventionens principer införlivas i den nationella lagstiftningen. Det är landstingets och kommunens ansvar

att beakta barnkonventionen inom sina verksamhetsområden. Det är viktigt att understryka att barnperspektivet inte enbart är relevant inom traditionella barn- och ungdomsverksamheter som skola, barnomsorg, fritid och socialtjänst. Barn och unga berörs i allra högsta grad av beslut i tekniska förvaltningar, till exempel i frågor gällande trafik, stadsplanering och miljö.

I handläggningen av detta ärende har deltagit miljö- och planeringsdirektör Lars Nyberg, beslutande, planchef Carl-Gustaf Hagander, arkitekt Carin Wanbo och byrådirektör Claes Halling, föredragande.

Lars Nyberg

Claes Halling

Bilagor:

1. Luftfartsverkets rapport "Luftfartens intressen i den fysiska miljön".
2. Luftfartsverkets hinderstege för Stockholms –Bromma flygplats.
3. Länsstyrelsens faktablad 2003:06 "Krossat berg och återvunnet material ersätter grus"
4. Länsstyrelsens faktablad 2003:07 " Sanering av förorenad mark en förutsättning för god miljö".

Kopia till (utan bilagor):

Boverket, Box 534, 371 23 KARLSKRONA

Luftfartsverket, 601 79 NORRKÖPING

Banverket, östra banregionen, Box 1070, 172 22 SUNDBYBERG

Sjöfartsverket, Stockholms sjötrafikområde, Box 27 808, 115 93 STOCKHOLM

Vägverket, region Stockholm, 171 90 SOLNA

Svenska Kraftnät AB, Box 526, 162 15 VÄLLINGBY

Regionplane- och trafikkontoret, Box 4414, 102 69 STOCKHOLM

KSL, Göta Ark 190, 118 72 STOCKHOLM

Danderyds kommun, Djursholms slott 182 63 DJURSHOLM

Ekerö kommun, Trappströmsvägen 2, 178 23 EKERÖ

Huddinge kommun, 141 85 HUDDINGE

Järfälla kommun, 177 80 JÄRFÄLLA

Lidingö stad, 181 82 LIDINGÖ

Nacka kommun, 131 81 NACKA

Sollentuna kommun, 19186 SOLLENTUNA

Solna stad, 171 86 SOLNA

Sundbybergs stad, 172 92 SUNDBYBERG

Tyresö kommun, 135 81 TYRESÖ

Rr

Mi

Mk

Mn

Msek

Ms

Mp (akten + pärmen)

Stadsbyggnadskontorets kommentarer till länsstyrelsens redogörelse inför stadens ställningstagande om översiktsplanens aktualitet

Kommunfullmäktige ska enligt PBL minst en gång varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Inför ett sådant beslut ska länsstyrelsen i en sammanfattande redogörelse redovisa synpunkter i fråga om sådana statliga intressen som kan vara av betydelse för kommunens beslut. Länsstyrelsen ska också samlat redovisa sin syn på hur dessa synpunkter förhåller sig till översiktsplanen.

Stadsbyggnadskontoret har inhämtat länsstyrelsens redogörelse inför ställningstagandet till översiktsplanens aktualitet. I redogörelsen 2004-02-18 tar länsstyrelsen upp de frågor där de har ett speciellt bevakningsansvar, frågor om riksintressen och miljö kvalitetsnormer enligt miljöbalken, mellankommunala frågor samt hälso- och säkerhetsaspekter. Redogörelsen innehåller en redovisning av nya förutsättningar vad gäller dessa frågor och tar även upp ny kunskap utifrån ett statligt perspektiv som kommunen bör känna till inför ställningstagandet av översiktsplanens aktualitet.

Av länsstyrelsens redogörelse framgår att de anser att de statliga anspråken inte är av den art att de kräver en omarbetning av den kommunomfattande översiktsplanen. Översiktsplanen bör enligt länsstyrelsen även fortsättningsvis kunna utgöra stöd för planläggning och tillståndsgivning.

Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma staden på att det i många avseenden finns behov av att uppdatera de underlag som finns till översiktsplanen.

Stadsbyggnadskontoret kommenterar nedan några av de frågor i länsstyrelsens redogörelse där kontoret har kompletterande information eller synpunkter. Rubrikerna följer i stort sett länsstyrelsens redogörelse.

NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

Riksintressen

Vägar och banor

Landstingsfullmäktige antog 2002 en *regional utvecklingsplan* för Stockholmsregionen (RUF 2001) som bland annat innehåller förslag till satsningar på transportsystemet. Stadsbyggnadskontoret har en dialog med övriga intressenter i regionen om satsningar på vägar och spår och detta arbete kommer enligt kontorets uppfattning att leda till en ökad samsyn. Förutsättningarna för de väg- och spårsatsningar som f n

diskuteras inom regionen behöver konkretiseras inför arbetet med en kommande översiktsplan.

Översiktsplanens markanvändningskarta innehåller en bruttoredovisning av de väg- och banprojekt som vid antagandetidpunkten var möjliga. Trafikfrågorna har sedan dess varit föremål för omfattande diskussioner och många utredningar pågår. Utbyggnad av Södra länken är klar och planeringen för Norra länken, E18 och Citybanan har kommit långt. Några av de i översiktsplanen angivna reservaten är inte längre aktuella.

Vägverket håller på att ta fram en vägutredning för "Nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet", som innehåller vissa alternativa sträckningar som saknas i ÖP 99. Vägutredningen kommer att ställas ut och staden kommer då att beredas tillfälle att yttra sig över de olika förslagen. Vägverkets ställningstagande till vilket alternativ som kommer att bli föremål för vidare planering kommer troligen senare under 2005.

Vägverket har under hösten 2004 påbörjat en förstudie för en "Östlig förbindelse". Syftet är att förutsättningslöst utreda hur kommunikationer kan ske över Saltsjö-Mälarsnittet öster om Gamla Stan. Ett av alternativen är en vägdragning i ungefär den tidigare studerade Österledens sträckning. Förstudien ska vara klar i början av år 2005.

Av de kollektivtrafiksatsningar som diskuteras för närvarande och som inte är redovisade i den antagna översiktsplanen är det främst spårvägsgrenen via Bromma/Ulvsunda till Kista/Helelund alternativt Sollentuna C som är mest aktuell.

Tillägg: Staden har fått Vägverkets vägutredning på remiss med tre alternativa förslag till förbättringar av de nord-sydliga förbindelserna över Saltsjö-Mälarsnittet. Stadsbyggnadsnämnden har den 1 september 2005 beslutat överlämna sitt remissvar till kommunstyrelsen.

Sjöfart/hamnar

Sjöfartsverket beslutade den 22 oktober 2001 att Stockholms hamn utgör riksintresse för sjöfarten. Stadsbyggnadskontoret konstaterar att Stockholms hamn sedan tidigare utgjort riksintresse i stadens fysiska planering. I ÖP 99 är riksintresset preciserat till att omfatta hamndelarna Värtahamnen-Frihamnen och Stadsgårdshamnen-Tegelvikshamnen (inklusive Masthamnen).

Med anledning av stadens pågående planering för området Värtan - Frihamnen har länsstyrelsen aktualiserat behovet av att ytterligare precisera riksintresset och hur detta kan tillgodoses tillsammans med stadens utbyggnadsplaner.

Stadsbyggnadsnämnden har den 2 september 2004 yttrat sig över en rapport som länsstyrelsen, Sjöfartsverket, Banverket och Vägverket tillsammans har tagit fram och som beskriver riksintresset Stockholms hamn.

I stadsbyggnadsnämndens yttrande framhålls bland annat att beskrivningen av riksintresset endast berör dagens förhållande, vilket inte är tillfredsställande eftersom det pågår utredningar om hamnens framtida funktion och utbredning på flera håll, liksom tillståndsprövning av hamnverksamheten enligt miljöbalken. Preciseringsen av riksintresset behöver framför allt utgå från

- en långsiktig och samlad syn på hamnverksamheten i Stockholm och närliggande hamnar i Östra Svealand
- vilka hamnfunktioner av riksintresse som ska tillgodoses inom Stockholms hamnområde samt
- vilka konsekvenser och miljöeffekter som hamnverksamheten genererar.

Vidare anförde nämnden att det fortsatta arbetet med att peka ut och beskriva riksintresset behöver ske i direkt samverkan med Stockholms stad.

Kommunstyrelsen har i sitt svar 2004-11-24 betonat vikten av samarbete och samordning i regionen och att beskrivningen av riksintresset bör vara dynamisk och föränderlig.

Våren 2004 beslutade kommunfullmäktige att ett förslag till hamnstrategi för Stockholm ska tas fram. En utredningsman arbetar med detta inom stadsledningskontoret, med ambitionen att vara klar under våren 2005. Förutom denna utredning pågår ett samarbete mellan regionplane- och trafikkontoret (RTK) och länsstyrelsen där bland annat frågan om att utveckla en ny hamn i södra delen av regionen diskuteras. Staden är representerad i ledningsgruppen för detta arbete. Ett syfte är att ta fram en regional strategi där en avvägning kan göras mellan behovet av hamnverksamhet och stadsutveckling i centralt belägna hamnar.

Under hösten 2004 har Stockholms Hamn presenterat sin vision 2015 som redogör för hur stadens och Stockholms Hamns långsiktiga utvecklingsbehov skulle kunna samordnas. Förutsättningar för visionen har bl. a. varit att Loudden avvecklas samt att Containerterminalen flyttas till Norvik/Nynäshamn. Syftet med utredningen är att den ska utgöra underlag för samordning med myndigheter och övriga berörda inför planering av området Värtan-Frihamnen- Loudden.

Tillägg: Förslaget till hamnstrategi från den särskilde utredningsmannen har lämnats till stadsledningskontoret den 31 augusti 2005.

Flyg/Bromma

Bromma flygplats är utpekad som riksintresse för flygtrafik och ingår i ett av översiktsplanens stadsutvecklingsområden. Kommunfullmäktiges nuvarande majoritet har beslutat att flygverksamheten ska läggas ner och fältet bebyggas med bostäder. Stadens avtal med Luftfartsverket om upplåtelse av fältet förlängdes 1994 av den dåvarande majoriteten och gäller fram till 2011-12-31. Avtalet upphör då att gälla utan uppsägning och utan automatisk förlängning.

Länsstyrelsen tar i redogörelsen upp frågor om höjdrestriktioner och bullerstörningar. För närvarande pågår ett samarbete mellan stadsbyggnadskontoret och Bromma flygplats för att närmare klarlägga hur flygverksamheten påverkar markanvändning och bebyggelseutveckling. I samarbetet deltar även företrädare för gatu- och fastighetskontoret och miljöförvaltningen.

Kontoret avser att påbörja en studie av stadsutvecklingsområdet Mariehäll-Bromma -Ulvsunda. I en områdesstudie kan konsekvenserna av olika tidsscenarier för flygplatsen belysas. Ny bebyggelse i området prövas och planeras med målet att

åstadkomma en variation som kan bemöta efterfrågan på bostäder och arbetsplatser. Samverkan kommer att ske med Sundbyberg och Solna vad beträffar bland annat trafik- och handelsfrågor.

Tillägg: Kontoret har påbörjat en studie av stadsutvecklingsområdet Mariehäll-Bromma-Ulvsunda, där konsekvenserna av olika tidsscenarioer för flygplatsen ska belysas.

Kraftledning och naturgasledningar

I ÖP 99 redovisas reservat för kraftledningar och naturgasledningar. Svensk Naturgas AB undersöker sedan några år tillbaka möjligheterna att introducera naturgas i Mellansverige. Bolaget har i början av 2004 överlämnat ett nytt förslag till lokalisering av ledningsstråk inklusive alternativa stråk, och önskar att dessa beaktas i planering och bygglovsprövning för att inte omöjliggöra tillkomsten av ett framtida naturgasnät. Målpunkterna inom staden är Hässelbyverket, Värtaverket och Hammarbyverket. Avsikten är också att använda naturgas i stadsgasnätet och lägga ned spaltgasverket i Gasverksområdet.

Den tidigt inledda dialogen har väsentligt ökat förutsättningarna att inordna ett naturgasnät i den täta stadsbygden utan konflikter med annan markanvändning.

Föreslagna sträckningar kommer att uppmärksammas i stadens planering och läggas in som ett reservat i kommande översiktsplan.

Att kontoret på detta sätt medverkar till att hålla öppet för ett möjligt framtida naturgasnät innebär inte ett ställningstagande till ledningarnas eller stationernas lämplighet på de redovisade platserna, inte heller lämpligheten av ombyggnader eller nybyggnader av kraftvärme- eller värmeverk.

Nationalstadsparken

Översiktsplan 99 redovisar Nationalstadsparken som ett speciellt bevarandeområde där en fördjupning av översiktsplanen ska tas fram.

Länsstyrelsen framhåller att det på senare tid funnits önskemål om att klarlägga och definiera Nationalstadsparkens gräns.

Kontoret konstaterar att den antagna översiktsplanen redovisar gränsen för Nationalstadsparken mer detaljerat än andra gränser i planen. Den är tillräckligt preciserad för att fungera som avsedd vägledning för efterföljande beslut enligt PBL liksom för tillståndsprövning enligt annan lagstiftning. Det pågående arbetet med en fördjupning av översiktsplanen kan, på några punkter, komma att föreslå ytterligare preciseringar, vilka kommer att bli föremål för samråd.

En lägesredovisning av arbetet med fördjupning av översiktsplanen för Stockholms del av Nationalstadsparken behandlades av stadsbyggnadsnämnden i juni 2004. Under våren 2005 kommer samråd att genomföras. Arbetet bedrivs nu samtidigt som länsstyrelsen på regeringens uppdrag utarbetar ett program för förvaltning, skötsel och

utveckling av Nationalstadsparken. Samtidigt pågår också översiktsplanearbete i Solna och arbete inom Kungl. Djurgårdens förvaltning med en skötselplan för hela Nationalstadsparken.

Tillägg: Samråd om ett förslag till fördjupning av översiktsplanen sker under hösten 2005.

Natura 2000 och naturreservatsbildning

Enligt ÖP 99 ska större natur- och friluftsområden bevaras och skydd enligt miljöbalken utredas.

I staden finns tre Natura 2000- områden (Judarskogen, Kyrksjölöten och Hansta) som är av riksintresse enligt miljöbalken 4 kap. Verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område behöver tillstånd från länsstyrelsen. Detta gäller även om verksamheten eller åtgärden ligger utanför det avgränsade området. Områdena är sedan tidigare skyddade som naturreservat.

Sedan översiktsplanens antogs har kontoret arbetat vidare med att inrätta naturreservat. Under 2004 har Grimsta naturreservat tillkommit och kommunfullmäktige har fattat beslut om att inrätta Flatens naturreservat. Beslutet vinner laga kraft 2005-02-01 om det ej överklagas. Arbete med att inrätta naturreservat pågår för ytterligare fyra områden nämligen Nackareservatet, Årstaskogen inklusive Årsta holmar, Järva friområde samt Sätterskogen. De områden som återstår att utreda (förutom Nationalstadsparken) är Älvsjöskogen, Rågsveds friområde, Fagersjöskogen samt Kyrkhamn-Lövsta.

Stadsbyggnadskontoret avser att komplettera underlagsmaterialet till översiktsplanen så att områdenas avgränsning framgår.

Tillägg: Naturreservatet för Flaten har vunnit laga kraft.

Miljökvalitetsnormer

EU har fastställt ramdirektiv om miljökvalitetsnormer för utomhusluft, bland annat för kvävedioxid och partiklar. Normen för kvävedioxid har i Sverige en högre ambitionsnivå och gäller från 2006. Miljökvalitetsnormen för partiklar gäller från 2005. På flera platser i staden överskrider utsläppen gränsvärdena i miljökvalitetsnormerna. Länsstyrelsen har i samråd med bl a Stockholms stad utarbetat förslag till åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar som under 2004 har varit föremål för remiss. Regeringen har den 9 december fastställt åtgärdsprogrammen. Beslutet om de viktigaste åtgärderna, som faller på staten, har emellertid skjutits upp till senare under våren 2005.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att normerna för luftkvalitet kommer att få konsekvenser för den fysiska planeringen, t ex för gaturummets utformning. Smala och slutna gaturum tål t ex mindre trafik än bredare och öppnare, med avseende på konsekvenser för luftkvaliteten. Det totala vägtrafikarbetet har också betydelse för

luftens kvalitet och åtgärder för att minska bilberoendet bör uppmärksammas i stadens planering. Översiktsplanens strategi att bygga inåt och i goda kollektivtrafiklägen och därmed minska bilberoendet har betydelse för möjligheterna att klara miljökvalitetsnormerna.

Tillägg: Regeringen har inte fattat några beslut om åtgärder för att klara miljökvalitetsnormerna. Länsstyrelsen i Stockholm har dock fortsatt att arbeta med frågan.

Beträffande buller har regeringen att ta ställning till tolkningen av Boverkets föreslagna riktlinjer för buller i och med att ett par detaljplaner ska överprövas.

Mellankommunala intressen

I länsstyrelsens bevakningsansvar ingår mellankommunala intressen och länsstyrelsen tar i sin redogörelse upp behovet av områden för teknisk försörjning, energi, masshantering m m, infartsparkering samt vattenfrågor och det rörliga friluftslivets behov.

Det finns många mellankommunala frågor där stadsbyggnadskontoret menar att staden och regionen skulle vinna på en större samverkan mellan länets kommuner. I dag saknas ett forum för att ta upp sådana frågor.

Områden för stadens tekniska försörjning

I ÖP 99 redovisas områden för stadens tekniska försörjning, bland annat det tidigare avfallshanteringsområdet Lövsta, som är ett reservat för framtida anläggningar. Länsstyrelsen anser att rådande skyddsavstånd bör bibehållas eftersom Lövsta är ett tänkbart nytt område för framtida kraftvärmeproduktion.

Stadsbyggnadskontoret arbetar f n med ett mindre bostadsprojekt som diskuteras inom nuvarande skyddsavstånd, eftersom kontoret gör bedömningen att terrängförhållandena skulle kunna kompensera det kortare avståndet. Stadsbyggnadskontoret anser att en eventuell framtida verksamhet inom området får prövas utifrån avståndet till befintlig och eventuell kommande bebyggelse i närområdet.

Energi

Stadsbyggnadskontoret har i uppdrag att ta fram en energiplan och i samband med detta har ett samarbete kring energiförsörjningsfrågorna påbörjats med bland andra regionplane- och trafikkontoret (RTK). Det omfattande bostadsbyggandet ställer krav på utökning av fjärrvärmekapaciteten både på kort och lång sikt. Det finns behov av en kapacitetsökning på fjärrvärmesidan och Lövsta är angivet som reservat för sådan teknisk anläggning. Nu utreds även andra alternativa lokaliseringar.

Inom Stockholm finns tre åtskilda nät för fjärrvärmerna. Överväganden pågår om att koppla samman dessa, vilket skulle ge möjlighet till en kapacitetsöverföring mellan

näten och en utjämning av skillnaderna. En annan fråga som utreds är möjligheten till ytterligare anslutning av befintliga bostäder till fjärrvärmen.

Inom ramen för den av regeringen tillsatta utredningen om Stockholms ström diskuteras elförsörjningen till Stockholmsregionen. Avsikten är att långsiktigt säkra regionens elförsörjning. För Stockholms del gäller det dels att åstadkomma förbättringar som ökar leveranssäkerheten bl a så att avbrott förhindras, dels att överväga möjligheten att markförlägga högspänningskablar så att mark kan frigöras för det ökade bostadsbyggandet.

Tillägg: Fortum Värme har gjort en formell framställan om lokalisering av en ny kraftvärmeanläggning till Värtan. Inledande diskussioner förs. Inom regionen pågår en utredning om fjärrvärmebehovet, vilken har det planerade bostadsbyggandet som grund samt kapacitetsbrister och utvecklingsmöjligheter vad gäller anläggning för fjärrvärmeproduktion i hela regionen. På uppdrag av regeringen kommer utredningen ”Stockholms ström” under hösten att presentera förslag till bättre och säkrare elförsörjning av Stockholmsregionen. Bland annat berörs frågan om markförläggning av högspända elledningar.

Masshantering, bergtäkter, krossar och mellanlagring

I en region som växer kommer det att pågå många byggprojekt samtidigt. Det handlar om nya bostäder, arbetsplatser, vägar m.m. Byggprojekten är beroende av närhet till bland annat betongfabriker och asfaltverk. Dessa verksamheter är förutom närheten till byggprojekten beroende av att ligga intill bra vägförbindelser. Betongfabriker och asfaltverk är i sin tur beroende av närhet till grusdepåer och krossanläggningar. Betongfabriker bör dessutom ha tillgång till hamn eftersom både miljöskäl och transportekonomiska skäl som talar för att transporter av naturgrus bör ske med fartyg.

Betongfabriker, asfaltverk och krossanläggningar är störande ur bullersynpunkt, dels med avseende på transporterna, dels med avseende på buller från verksamheterna som sådana. Detta medför att det är svårt att integrera dessa verksamheter med bostäder. Kombinationen av att regionen växer, verksamheterna är beroende av närhet till byggprojekten och bra vägförbindelser samtidigt som de är svåra att integrera med bostäder gör att det är mycket svårt att hitta bra lägen för dessa verksamheter i de centrala delarna av regionen. Å andra sidan kan ett läge längre bort från de centrala delarna av regionen medföra ökade transportkostnader och ökade miljöföroreningar i form av utsläpp från trafiken. Det ökade transportkostnaderna kan i sin tur medföra ökade priser på både betong och asfalt, vilket i sin tur kan medföra högre byggkostnader.

Krossverksamhet är en viktig strategisk fråga och staden behöver ha en långsiktig strategi inför masshanteringen. Detta är dock ingen fråga som kan lösas inom Stockholms stads gränser utan frågan bör beaktas i ett regionalt perspektiv. Det finns ett stort behov av ett regionalt samarbete för att kunna diskutera, analysera och avsätta lämpliga områden för dessa verksamheter.

Vattenfrågor

Alla kommuner i regionen har en viktig roll i vattenvårdsarbetet. Samarbete över kommungränserna, inom regionen och även inom Mälardalen är därför en viktig utgångspunkt för att kunna uppnå en bra vattenkvalitet.

Stadsbyggnadskontoret deltar sedan början av 90-talet i arbetet med "Vattenprogram för Stockholm – sjöar och vattendrag". Arbetet med vattenprogrammet har bidragit till att förstärka arbetssättet att arbeta utifrån sjöarnas tillrinningsområden. Just nu pågår en revidering av vattenprogrammet där ett förslag till strategi för Stockholms vattenarbete 2004- 2015 tagits fram under 2004. EU:s ramdirektiv för att uppnå en god ytvattenstatus är utgångspunkten för stadens arbete med vattenstrategin.

Stadsbyggnadskontoret avser att komplettera planeringsunderlaget till översiktsplanen med det nya vattenskyddsområdet för östra Mälaren samt den nya karteringen av tillrinningsområden för sjöar och vattendrag i Stockholms stad.

Stadsutveckling i gränsområden

I frågor som rör utbyggnad av nya kommungränsöverskridande stadsområden som Skärholmen/Kungens kurva, Norra Station, Hammarby Sjöstad, Kista och Ulvsunda samt rörande trafiklösningar, terminalområden och rekreationsfrågor samverkar staden med flera av regionens kommuner och med RTK. Intensiteten i denna samverkan har ökat de senaste åren.

Miljö- och riskfaktorer, hälsa och säkerhetsaspekter

Översiktsplanen ska redovisa de *miljö- och riskfaktorer* som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. De miljö- och riskfaktorer som beskrivs i ÖP 99 är markrisker (bl a skred, radon och markföroreningar), industriell verksamhet och avfallshantering, hamnar och terminalområden, kommunikationer och annan infrastruktur samt beredskap och krig. De miljö och riskfaktorer som kommenteras i länsstyrelsen redogörelse är buller, transportleder för farligt gods, farliga verksamheter, förorenade markområden samt risker för översvämning. I den fortsatta översiktsplaneringen har kontoret ambitionen att förtydliga hur miljö- och riskfaktorerna ska hanteras i den fysiska planeringen.

Miljö- och riskfaktorer har hälso- och säkerhetsaspekter och de ingår i länsstyrelsens speciella bevakningsansvar. Stadsbyggnadskontoret konstaterar att hälsofrågor väcker ett allt större intresse inom den fysiska planeringen. Vad som ingår i hälsofrågorna bör diskuteras utifrån ett brett perspektiv. Riktvärden för buller och hur dessa ska tillämpas i samband med byggande av bostäder är en sådan hälsofråga som för närvarande är under diskussion.

Boverket har i november 2004 redovisat en rapport om tillämpning av riktvärden för trafikbuller med anledning av ett regeringsuppdrag. Rapporten innehåller

rekommendationer om hur riktvärdena ska tolkas och tillämpas vid byggande av bostäder i olika situationer. Stadsbyggnadskontoret kommer i en fortsatt dialog med miljöförvaltningen och länsstyrelsen diskutera hur rekommendationerna ska hanteras.

Ny kunskap och övriga underlag

Länsstyrelsen tar upp ny kunskap utifrån ett statligt perspektiv som de anser att staden bör känna till inför sitt ställningstagande till översiktsplanen. Det är regionala miljömål, vattendirektivet, lag om skydd mot olyckor, miljöbedömning av planer och program, biotopskydd, trafiksäkerhet och tillgänglighet till transportsystemet, hållbar stadsutveckling, konkurrensfrågor samt barnkonventionen i kommuner och landsting. Stadsbyggnadskontoret följer utvecklingen inom dessa områden och avser att i den mån de får konsekvenser för den fysiska planeringen beakta frågorna i framtida planering.

Kontoret har påbörjat ett arbete med att sammanställa de planeringsunderlag som kan anses tillhöra översiktsplanen. Syftet med detta är bland annat att de på ett pedagogiskt sätt ska finnas tillgängliga på kontorets hemsida.

Grönkartan

Översiktsplanen redovisar den övergripande grönstrukturen i staden. Stadsbyggnadskontoret har i arbetet med grönkartan utvecklat denna redovisning på områdesnivå med värdefulla naturmiljöer i staden och tillgången på friytor inom olika bebyggelseområden samt hur grönområdena används av invånarna. Grönkartan är således ett nytt och mer detaljerat planeringsunderlag tillgängligt för både planerare och allmänhet.

REMISSAMMANSTÄLLNING

Strategiska avdelningen 2005-09-30 Dnr 2004-03141-51
Berit Göransson
Tfn 08 508 272 80

Synpunkter rörande Aktualitetsprövning av Översiktsplan 99

Stadsdelsnämnden eller Stadsdelsförvaltningar

Bromma SDN

Bromma SDN beslöt den 7 april 2005 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande av den 30 mars 2005 som yttrande till stadsbyggnadskontoret.

I tjänsteutlåtandet kommenteras trafikfrågor, byggnadsordningen samt målet att bryta segregationen.

Enskede-Årsta SDN

Enskede-Årsta SDN beslöt den 22 mars 2005 att återropa förvaltningens yttrande samt att därutöver anföra att rörande förbindelsen mellan nuvarande tvärbanan och framtida spårvägsdragning till Älvsjö, så förordar Enskede-Årsta SDN en dragning från Älvsjö via Östberga till Årstaberget framför en västligare sträckning via Västberga till Liljeholmen. Reseunderlag motiverar redan idag tvärbanans Älvsjögren. Inom 600 meter från den föreslagna Älvsjögrenen bor och arbetar ca 14 000 personer.

Farsta SDN

Farsta stadsdelsförvaltning har lämnat ett kontorsutlåtande daterat 2005-04-18.

Översiktsplanen är inte ett styrinstrument för stadsdelsförvaltningen som huvudsakligen är remissinstans eller arbetar med mindre projekt. Det förekommer att Farsta hänvisar till ÖP i samband med yttranden som avser sjö- och grönområden. Grönkartan är dock den del som används av förvaltningen.

Beträffande nya förutsättningar för stadens utveckling som inte beaktas i ÖP 99 hänvisar Farsta till att de har tagit initiativ för utveckling av en "Ekopark Syd"

De anser att den framtida användningen av ekoparkens olika delområden bör fastställas i en ny översiktsplan och ingå i Vision för Stockholm 2030.

Hägerstens SDN

Hägerstens SDN beslöt den 14 april 2005 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2005-03-24 som remissyttrande.

Hägerstens stadsdelsförvaltning använder ÖP 99 främst som stöd vid omvärldsbevakning och i viss mån som beslutsunderlag. Planen medvetandegör förvaltningen på hur Stockholm utvecklas och uppmärksammar planeringsfrågor som har betydelse för stadsdelens utveckling på ett tidigt stadium. I handläggningen används planen vid svar på detaljplaneremisser från stadsbyggnadskontoret och vid ställningstagande av utformningen i gatu- och parkmiljöer.

De mest användbara delarna i planen är "Stockholms byggnadsordning" som innehåller information och riktlinjer om stadens siluett, gatu- och vägrum, torg och platser samt bebyggelsens färgskala och "Stockholms grönstruktur" som innehåller värdefull information om stadsdelens rekreationsområden och ekologiskt känsliga trakter.

Hägersten anser att ÖP 99 fortfarande är aktuell som beslutsunderlag inom ramen för förvaltningens ansvarsområde och kompetens och att planens huvudstrategi att "bygga staden inåt" och att utveckla Stockholm i en hållbar inriktning fortfarande är aktuell. Enligt planen ska detta åstadkommas genom att förbättra den stad som redan är byggd, genom att nyttja befintlig infrastruktur och återanvända redan använd mark samt genom att bevara och utveckla grönstrukturen och Stockholms karaktär.

Hägersten vill dock framhålla den konflikt som finns mellan att bygga staden inåt (dvs. förtätning) och bevara grönområdena i stadsdelen.

Hässelby-Vällingby SDN

Hässelby-Vällingby SDN beslöt den 26 april 2005 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2005-04-18 som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby anser att ÖP99 översiktligt är ett aktuellt beslutsunderlag vad gäller stadens utveckling med tyngdpunkt på mark- och vattenanvändningen samt bebyggelseutvecklingen. Översiktsplanen bör utvecklas för att kunna ge bättre vägledning vid planering och beslut samt vid remisshantering internt inom staden. Det föreligger en viss risk att ett traditionellt skrivet material blir inaktuellt. Hässelby-Vällingby anser t ex att befintliga geografiska data (GIS)bör vidareutvecklas så att den kan presenteras i webbutförande och bli mer lättillgängliga och användbara ur ett planerarperspektiv.

Hässelby-Vällingby anser att det finns skäl att omarbete ÖP 99 mot bakgrund av den planerade ökade befolkningstillväxten och en ambition att utöka samspelet mellan centrum/periferi i staden samt att översiktsplanen även ligger till grund för stadens interna planeringsarbete och inte bara för arbetet mellan stat och kommun.

Katarina- Sofia SDN

Katarina- Sofia SDN beslöt den 28 april 2005 att som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2005-04-15.

Katarina-Sofia arbetar inte med planeringsfrågor på den nivå som översiktsplanen redovisar. Planen är dock allmänbildande och viktig för att ge en bra bakgrund och utgångspunkt att relatera nya planer till. Stockholms byggnadsordning är ett intressant och användbart dokument för att förstå och kunna sätta in stadens uppbyggnad i sitt sammanhang.

Kista SDN

Kista SDN beslöt den 16 juni att godkänna förvaltningens svar enligt tjänsteutlåtande daterat 2005-05-17.

Kista använder översiktsplanen endast i mindre omfattning. Som beslutsunderlag i planeringsfrågor används Kistavisionen, som tillkommit efter det att ÖP-99 antogs. Kista känner inte igen sig i ÖP-99 mot bakgrund av det som planeras i området. De anser att Kista borde vara ett stadsutvecklingsområde i ÖP som även ingår i den regionala kärnan, Kista Science City.

Nya förutsättningar som ej beaktats i översiktsplanen är det faktum att de interkommunala sambanden med grannkommunerna är ytterligt viktiga för Kista och dess utveckling som regional kärna och för att tillsammans med övriga kommuner och närstadsdelar ge fullständig service till boende och företag i närområdet.

I ÖP-99 framhålls inte behovet av bättre tvärförbindelser för såväl biltrafik som kollektivtrafik särskilt tydligt. En snabbspårväg från Alvik till Kista och vidare till Helenelund/Sollentuna centrum och även mot Akalla och Barkaby skulle på allvar kunna konkurrera och ersätta bilåkandet till och från arbetet.

Kungsholmens SDN

Kungsholmens SDN beslöt den 7 april 2005 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissens samt att hemställa att stadsbyggnadsnämnden utreder möjligheten att efter Fredhällstunneln och den planerade överdäckningen i kvarteret Snöfrid fortsätta att gräva ned och överdäcka Essingeleden återstående ca 1 100 m över Kungsholmen.

Ur tjänsteutlåtandet:

”Översiktsplan 99 är en faktarik produkt, men den har liten betydelse i stadsdelsförvaltningens dagliga verksamhet. Planen förefaller inte heller särskilt viktig för stadsbyggnadskontoret. Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att ÖP 1999 redovisar stadsutvecklingsområdet Nordvästra Kungsholmen i en helt annan omfattning än vad som idag gäller. Gränserna har hela tiden ändrats.

Detta belyser frågan: Hur viktigt dokument är detta? Vem använder det och till vad?

Om syftet med ÖP är att ange en strategi för framtiden så bör ju det som redovisas åtminstone hålla under en mandatperiod. Förvaltningen har tyvärr känslan av att översiktsplanen har relativt liten betydelse som handledning i planarbetet i Stockholm.”

Liljeholmen SDN

Liljeholmen SDN beslöt den 28 april att återropa tjänsteutlåtande daterat 2005-04-04 som svar på remissen samt att anföra följande:

”Till en god boendemiljö hör inte enbart bostäder utan också en god infrastruktur, grönytor, ytor för rekreation och offentlig och kommersiell service.

Som det nu är kommer stadsdelsnämnden in för sent när det gäller planering av offentlig service. Det är exempelvis stora problem med utbyggnad av förskolor och skolor när stadsdelsnämnden kommer in först i planärenden när markreservationer redan är gjorda och tvingas förhandla med byggherrar och då i ett konstant underläge.

I alla planer och alla större nybyggnationer bör även offentlig och kommersiell service ingå som en självklar del i underlaget för alla planer. Grundprincipen skall vara att när ett bostadsområde är inflyttningsklart skall också offentlig och kommersiell service finnas tillgänglig.”

Tjänsteutlåtandets synpunkter

Översiktsplan 99

Liljeholmen använder översiktsplanen som stöd i arbetet med de förslag på detaljplaner som berör Liljeholmen, främst de delar som berör bevarande och utveckling av grönstruktur och parkmark. Däremot används inte översiktsplanen som beslutsunderlag av stadsdelsförvaltningen.

Det som behöver lyftas fram och förtydligas i översiktsplanen är stadens målsättning för grönytor, parkmark, möjligheter till nära lekplatser, mötesplatser i närområdet i form av parker för lek och annan rekreation (närparker), barnperspektiv i planeringen samt tillgänglighetsaspekten. Till exempel skulle sociotopkartan kunna användas som underlag till översiktsplanen.

Maria-Gamla stan SDN

Maria-Gamla stans SDN beslöt den 31 mars 2005 att överlämna och återropa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Maria-Gamla stan anser att gällande översiktsplan i sin helhet är aktuell och stöder huvudstrategin att ”bygga staden inåt” för att åstadkomma ett hållbart samhälle med färre transporter och livskraftiga centrum. Maria-Gamla stan vill dock peka på det tydliga motstånd mot nybyggnation inom stadsdelen som medborgarna uttrycker vid samråd m m under parollen ”Södermalm är färdigbyggt” och vill understryka vikten av att säkerställa innerstadens gröna strukturer.

Maria-Gamla stan använder översiktsplanen i ringa utsträckning och anser att "Stockholms byggnadsordning" är den mest användbara delen. ÖP 99 bör kompletteras med konsekvenserna av ett eventuellt införandet av trängselskatt.

Norrmalm

Norrmalms SDN beslöt 2005-04-21 att översända stadsdelsförvaltningens yttrande 2005-03-09 utan eget ställningstagande.

Tjänsteutlåtandets synpunkter

Norrmalms stadsdelsförvaltning använder inte ÖP 99 i någon större omfattning.

Norrmalm anser att ÖP 99 fortfarande är aktuell som beslutsunderlag inom ramen för förvaltningens ansvarsområde och kompetens. Planens huvudstrategi att "bygga staden inåt" och att utveckla Stockholm i en hållbar inriktning är fortfarande aktuell. Norrmalm vill dock framhålla den konflikt som finns mellan att bygga staden inåt (dvs. förtätning) och strävan om att bibehålla även små grönområden i nära anslutning till bostadsområdena. Vid de samrådsmöten som hållits om nya detaljplaner inom stadsdelen, är det tydligt att boende anser att bevarandet av grönområden i anslutning till bebyggelsen är av stor vikt.

Rinkeby SDN

Förvaltningens yttrande daterat 2005-04-13 är anmält i Rinkeby SDN den 26 maj 2005.

Rinkeby anför att i ett till ytan litet område som Rinkeby finns inte annat än mycket begränsade möjligheter till kompletteringsbebyggelse och ÖP99 har inte används i nämnvärd utsträckning. Den har dock används som referensmaterial i diskussionerna om det blivande kultur- (eller natur)reservatet på Järvafältet.

Skarpnäck SDN

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har lämnat ett utlåtande daterat 2005-04-11.

Som svar på frågorna om hur ÖP används, vilka delar som är mest användbara och om översiktsplanen fortfarande kan anses vara aktuell svarar Skarpnäck:

"För att genomföra våra ordinarie arbetsuppgifter, till exempel remissvar över kompletteringsbebyggelse, har vi ej så stort stöd av ÖP99. Den är för övergripande. Förvaltningen välkomnar därför förslaget på områdesplaner. Det saknas en nivå mellan översiktsplan och detaljplan.

Kartorna över mark- och vattenanvändning används särskilt av miljösamordnaren. Kartorna förefaller aktuella."

Skärholmen SDN

Skärholmens SDN beslöt den 21 april 2005 att godkänna förvaltningens synpunkter i tjänsteutlåtande daterat 2005-03-07.

Skärholmen använder delar av ÖP 99 ibland annat arbetet med verksamhetsplan och som beslutsunderlag. De anför att avsnittet om ”Måluppfyllelse och intressekonflikter” är högaktuellt för stadsdelen just nu. Skärholmen anser att nuvarande ÖP är heltäckande men föreslår att den sociala dynamiken och boendesegregationen bör utvecklas mera i en ny översiktsplan. När det gäller stadsbyggnadsstrategi – bygg staden inåt så tycker de att segregationen har ökat och fokuseringen är på innerstaden med dess angränsade områden. Det borde vara mer fokus på ytterstaden och dess möjligheter.

Spånga- Tensta SDN

Spånga-Tensta SDN beslöt den 21 april att överlämna och ställa sig bakom förvaltningens svar i tjänsteutlåtande daterat 2005-03-30.

Spånga-Tensta använder översiktsplanen som uppslagsbok. Den är ett bra dokument för att skaffa sig en allmän kunskap om hur fullmäktige ser på den framtida användningen av olika områden, t.ex. stadsutvecklingsområden, reservat för utbyggnad av spårbunden kollektivtrafik och reservat för utbyggnad av huvudvägnätet. Planen har, tillsammans med Vision Stockholm 2030, bl.a. använts i arbetet med framtagandet av framtidsscenerierna.

Planen är fortfarande i stort sett aktuell vad gäller Spånga-Tensta stadsdelsområde. De till planen bifogade kartorna är bra.

Vantör SDN

Vantör stadsdelsförvaltning har lämnat ett yttrande daterat 2005-04-11.

Synpunkter på översiktsplan 99

Vantör ser målen om ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling (Agenda 21) som den naturliga utgångspunkten för allt planarbete. Övergripande plandokument bör ha en struktur som relaterar till dessa övergripande mål och som underlättar jämförande läsning.

Det är angeläget att samhällsplaneringen utgår från relevanta underlag. Trots regelbundna aktualitetsprövningar kvarstår svårigheten att få Översiktsplanen att fungera som en naturlig referenspunkt. Snabba förändringar i ekonomin accentuerar samtidigt behovet av både rörlighet och långsiktighet beträffande behandlingen av frågor som rör medborgarnas levnadsvillkor.

Strategin att bygga staden ”inåt” istället för på orörd naturmark är motiverat i flera avseenden men väcker sällan uppskattning hos medborgarna. Vantörs befintliga

bebyggelse är till stor del placerad i natur/parkmiljö. Följden av förtätningarna blir därför att naturmark ändå tas i anspråk.

Älvsjö SDN

Älvsjö SDN beslöt 2005-04-21 beslöt att återropa tjänsteutlåtande 2005-03-30 som svar.

I tjänsteutlåtandet kommenteras Vision Stockholm 2030 och behovet av att barns och ungas perspektiv på ett tidigt stadium lyfts in i all planering. Förvaltningen anför att smalhusdelen i stadsdelen Solberga också har förutsättningar för att klassas som en kulturhistoriskt värdefull miljö och bör inarbetas i översiktsplanen. Därutöver framhålls stadsdelsnämndens önskemål om en fortsatt prioritering av arbetet med att lösa trafikmiljöproblemen på Älvsjövägen

Östermalm SDN

Östermalm SDN beslöt den 21 april 2005 att godkänna och överlåta tjänsteutlåtande daterat 2005-04 11 som svar på remissen.

Ur sammanfattningen :”Ett så stort dokument som ÖP99 är och som ska ge styrning åt så många planeringsfrågor måste vara enkelt att överblicka och lätt att använda. Risken är annars stor att planen bara används utifrån plankartan med markanvändning och bebyggelseutveckling och inte väger in de bakomliggande faktorerna. Det kan alltså vara svårt för förvaltningen att använda den på rätt sätt. En stadsdelsförvaltning ska bevaka så många frågor i planeringsprocessen och samtidigt vara operativt ansvarig för att de fungerar.

Stadsdelsförvaltningen anser att ÖP99 fortfarande fungerar som ett aktuellt planeringsunderlag på Östermalms stadsdelsområde.”

Bolag, förvaltningar och nämnder

Fortum Värme

Fortum Värmes yttrande har godkänts på styrelsemöte 2005-03-30 i AB Fortum Värme Holding som är samägt med Stockholms stad.

Yttrandets synpunkter

Fortum Värme anser att Översiktsplan 99 bör kompletteras med beskrivning över utvecklingen av energisystemen utifrån ett regionalt perspektiv. Fortum Värme anser att de viktigaste befintliga fjärrvärme-, fjärrkyla- och stadsgasledningarna samt reservat för nya fjärrvärme- och fjärrkylaledningar och framtida fordonsgasnät ska markeras på översiktsplanens markanvändningskarta.

Översiktsplanen anger en ambition att öka produktionen av kraftvärme. De anser att det i översiktsplanen bör tydliggöras att vad som avses är en betydande utbyggnad av

såväl värme- som elproduktion genom etablering av ett eller flera kraftvärmeverk inom de närmaste åren. Det är av stor betydelse att behovet av skyddsavstånd för att möjliggöra en sådan nödvändig utbyggnad tillförsäkras.

Fortum Värme och Stockholms stad har tecknat avtal angående markanvändningen i delen av Värtahamnen mellan Lidingöbron och Silja Line, den s.k. Energihamnen. Avtalet omfattar även en flyttning av stadsgasproduktionen till Energihamnen med samtidig konvertering till flytande naturgas. Energihamnen är i Översiktsplan 99 i kartan ”Markanvändning och bebyggelseutveckling” markerad som ”stadsutvecklingsområde”. Fortum Värme anser att detta område i sin helhet och med hänvisning till nämnda avtal ändras till ”område för stadens tekniska försörjning”.

Fortum Värme anser att det är viktigt att behålla reservatet i Lövsta för teknisk försörjning för att kunna trygga stadens energiförsörjning på längre sikt.

AB Familjebostäder, FB Servicehus

AB Familjebostäder och FB Servicehus har i gemensamt yttrande daterat 2005-04-14 besvarat remissen. Remissvaret har inte varit föremål för behandling i bolagens styrelser, men kommer att anmälas i efterhand.

Bolagen använder sällan översiktsplanen direkt i verksamheten, men den är av stor betydelse för nyproduktionen, främst genom att den kan – mer eller mindre - styra förutsättningarna för kommande nybyggnadsverksamhet.

AB Stockholmshem

AB Stockholmshem har i yttrande daterat 2005-04-29 lämnat i huvudsak följande svar:

Översiktsplan 99 känns i stora drag fortfarande aktuell och kan i sina huvuddrag fortfarande ligga till grund för planarbetet i Stockholm. Tillsammans med förslaget till Vision Stockholm ges ett underlag som till stora delar fyller det behov som Stockholmshem, såsom stor bostadsproducent, har för att översiktligt kunna planera sin fortsatta nyproduktion.

I de dagliga kontakterna med Stadsbyggnadskontoret har ÖP 99 en viss inverkan vid diskussionerna om stadsbyggnadskaraktärerna, speciellt gällande kompletteringsbebyggelsen där ständiga diskussioner pågår angående förtättningsgrad, hushöjder, parkeringsytor mm. Stockholmshem har för sin del funnit att en större flexibilitet vad gäller byggrätternas storlek, utformning mm skulle bidra till ett billigare byggande samtidigt som fler bostäder kunde tillskapas. En sådan förändring skall bidra till att skapa mer levande stadsdelar med förbättrad service i framför allt 1940- och 1950-talsområdena, där behovet av nya bostäder som är tillgängliga och som kan hyras ut till rimliga hyror är stort.

Skolfastigheter i Stockholm AB –SISAB

Styrelsen för Skolfastigheter i Stockholm AB –SISAB har den 22 mars 2005 beslutat överlämna skrivelse daterad 2005-03-22.

SISAB deltar regelbundet i stadens remissförfarande vad gäller exploateringar och fastighetsutvecklingsfrågor. I denna kontinuerliga process ser sig SISAB som en samarbetande part inom stadens organisation och söker aktivt medverka till att främja samarbetet mellan stadens bolag och verksamheter. Frågeställningar som miljö, adekvata lekytor, uteluft, buller energiförsörjning, elsäkerhetsaspekter är aktuella vid planering för skolor. Bolaget finner att denna typ av synpunkter och medverkande är helt i linje med vad som anges i Översiktsplan 99.

Stockholm Hamn AB

Styrelsen vid Stockholm Hamn AB beslöt måndagen den 7 mars 2005 som svar på remissen överlämna tjänsteutlåtande daterat 2005-03-01 och att begära att Stockholms Hamnars Vision 2015 inarbetas i underlag för Översiktsplanen och i Vision Stockholm 2030.

Sedan översiktsplanen skrevs 1998/1999 har strukturella förändringar av betydelse skett för sjöfarten via Stockholms hamn. Tax-free försäljningen har minskat i betydelse för färjenäringsen och kryssningstrafiken och istället har rederierna satsat på nya resmål och fler upplevelser i resandet. Fler linjer och nya fartyg har tillkommit. Även kryssningstrafiken fortsätter att utvecklas i utbud och omfattning.

Sedan 1998 då översiktsplanen skrevs har antalet passagerare totalt via Stockholms Hamnar ökat med 15 procent och mängden gods har ökat med drygt 13 procent. De prognoser som finns för de närmaste åren för tillväxtfaktorn för handeln till och från Baltikum/Ryssland, räknat som volymindex för import och export i regionen, är cirka 7 procent per år.

Även resandet över Östersjön kommer enligt prognoser att öka i takt med att privatekonomin för medborgarna förstärks i de forna östekonomierna.

Sedan översiktsplanen skrevs har således Stockholms Hamnars betydelse för färjetrafiken i Östersjön stärkts och även dess strategiska betydelse i Stockholmsregionen.

Hamnen anför att den industriliknande hamn- och energiproducerande verksamhet som idag finns i Värtan – Frihamnen kommer att vara kvar under överskådlig tid. Verksamhetsmässigt närliggande verksamhet med behov av hamnläge bör inte uteslutas. Till exempel skulle Cementa med fördel kunna lämna Liljeholmen för en lokalisering i Värtan. Det skulle frigöra lättexploaterad mark vid ett attraktivt vattenläge.

De hänvisar till länsstyrelsens bedömning i utredningen om ”Riksintresset Stockholms hamn” att en utbyggnad av bostäder inom de nuvarande hamnområdena inte är förenligt med hamnverksamhet av miljöskäl.

Den viktiga principfrågan i översiktsplanen gäller om nya verksamheter kan etableras i Värtan- Frihamnen "där det kan ske utan olägenhet från hälso- risk- och säkerhetsynpunkt" I denna fråga har nya fakta tagits fram som bland annat visar att buller- och vibrationsproblem i Värtan - Frihamnen är över gällande riktvärden för både trafik- och industribuller. Underlaget till översiktsplanen bör uppdateras med sådana fakta. Hamnen hänvisar till Boverkets anvisningar för tillämpning av buller från väg- och järnvikstrafik och en konsultutredning som har dragit slutsatsen att tillkomst av bostäder inom Södra Värtan innebär ett hinder för behållande av verksamheten där och för fortsatt utveckling av hamnens verksamhet.

Styrelsen för Stockholms näringslivskontor

Styrelsen för Stockholms näringslivskontor beslöt den 15 mars 2005 att godkänna och överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från stadsbyggnadsnämnden.

ÖP 99 ligger till grund för den dialog som Stockholms Näringslivskontor för med företag och företagens organisationer om utvecklingen. Det är därför viktigt att översiktsplanen ligger fast för att staden ska vara trovärdig mot företagen.

Stadens tillväxt ställer krav på att det finns tillgång till terminaler för varuförsörjning. SNK anser att det är positivt att Lunda och Västberga – Årsta tills vidare ligger kvar som viktiga terminalområden, men vill också understryka att lokaliseringen av terminalområden som har betydelse för hela regionen bör utredas i regional samverkan.

Ur näringslivssynpunkt behövs vissa uppdateringar av översiktsplanen. Det gäller den utveckling som har skett i Kista samt i Söderort, exempelvis i Kungens Kurva – Skärholmen och vid Telefonplan.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten har lämnat synpunkter i yttrande daterat 2005-04-18.

Stockholm Vatten använder översiktsplanen som beslutsunderlag för beräkning av framtida förorenings- och flödesbelastning på VA-systemet samt i arbetet med Stockholms sjöar, Vattenprogram för Stockholm och genomförande av dagvattenstrategin. De delar av översiktsplanen som behandlar befolkningsutveckling, markanvändning och bebyggelseutveckling är mycket användbara och nödvändiga underlag för bedömning av åtgärdsbehov på VA-systemet, dagvattenåtgärder och arbetet med Stockholms sjöar. Kartbilagorna *Stockholms grönstruktur*, *Kulturhistoriskt värdefulla miljöer* och *Markanvändning och bebyggelseutveckling* tillsammans med de mer detaljerade områdesprogrammen för stadsdelarna används i stor utsträckning.

Stockholm Vatten anser att översiktsplanen fungerar som ett aktuellt beslutsunderlag i stort. Under de senaste åren har dock nya förutsättningar avseende bostadsbyggande och trafikleder tillkommit. De delar av översiktsplanen som

behandlar grönstrukturen i staden känns aktuella men de delar som berör bebyggelseområden och trafikleder känns inte helt aktuella.

Gatu- och fastighetsnämnden

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 26 april 2005 att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföras ;

”Under arbetet med att ta fram Översiktsplan 99 hade miljön i början en framskjutande plats. Efter hand mattades dock miljöambitionerna på ett beklagligt sätt. Det är avgörande att man vid revideringen av Översiktsplan 99 och i arbetet med ”Vision Stockholm 2030” har en hållbar utveckling i fokus. Ett av stadens mål är att Stockholm ska bli en ekologiskt hållbar storstad, och detta måste tydligare avspelas i dokumenten.”

Ur sammanfattningen:

”Gatu- och fastighetskontoret anser att ÖP 99 gradvis har blivit mindre viktig och relevant för det dagliga arbetet. Den innehåller för övrigt inga uppdrag om genomförande.

Med facit i hand anser vi att det fanns fog för en hel del av de farhågor vi anmälde innan ÖP 99 antogs. Exempelvis har i arbetet med 20 K-projektet förekommit många konflikter mellan tänkta bostadsprojekt och de betydande bevarandekrav som ställs i ÖP och i byggnadsordningen.

En generell slutsats är att en vart fjärde år aktualitetsprövad översiktsplan bör vara just översiktlig, inte lyfta fram vissa allmänna intressen mer än andra utan beskriva alla allmänna intressen men lämna öppet för mer detaljerade avvägningar i samband med att olika förändrings- och utbyggnadsbehov så påkallar.”

GFN anför att översiktsplanen successivt måste anpassas till den utveckling som staden i andra beslutsformer eftersträvar. ÖP styr inte utan bör mer spela rollen av att samlat informera om stadens långsiktiga mål och avsikter i olika avseenden. Stadens främsta styrorgan bör, vara den årliga budgeten där stadens övergripande inriktningsmål mm anges. Översiktsplaner som aktualitetsprövas endast vart fjärde år har ingen möjlighet att kunna vara tillräckligt aktuella för att fungera som bra styrmedel.

Kyrkogårdsförvaltningen

Kyrkogårdsförvaltningen har i ett utlåtande 2005-04-05 lämnat synpunkter på remissen.

Översiktsplan 99 ger ingen omedelbar styrning av förvaltningens planering. Befintliga anläggningar täcker dagens behov av nya gravar, med undantag av situationen på Järvafältet. Kartorna i Översiktsplan 1999 redovisar kyrkogårdar/-begravningsplatser som Parkanläggning, Natur, Friluftsområde eller Kvarter.

Förvaltningen anser att kyrkogård/begravningsplats är så långsiktig markanvändning att de bör redovisas särskilt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslöt den 26 april 2005 att:

1. besvara remissen genom förvaltningens tjänsteutlåtande
2. översända bilaga 5 som svar på vision 2030
3. i det fortsatta arbetet komplettera översiktsplanen och Vision 2030 med infrastruktur för avfallshantering generationsmålet och dess effekter
4. därutöver anföra följande.

”Översiktsplanen och ”Vision Stockholm 2030” utgör övergripande planeringsdokument för lång tid framöver. Om hållbar utveckling ska kunna ges någon innebörd i Stockholm måste utgångspunkten för inriktningen tas i det nationella generationsmålet samt de 16 miljö kvalitetsmålen. Regionala och kommunala mål i miljöprogram och andra beslutade inriktningar är viktiga underlag som i de förslag som nu remissbehandlas fått alltför liten betydelse för hur staden kan utvecklas under planperioden. Staden har också fattat beslut om att bli en fossilbränslefri kommun år 2050. Detta innebär att planeringen bör inriktas på andra energiinfrastrukturer än i dag för att kunna uppnå målet. När det gäller fjärrvärme finns nyare forskning som visar att det även i storstäder kan vara bättre med mindre och separerade fjärrvärmeanläggningar särskilt om man kan höja nivåerna på miljövänliga bränslen i fjärrvärmeanläggningarna.

Planen och visionen måste också innehålla en infrastrukturplan för avfallshantering. Om vi ska kunna följa lagstiftningen och stadens egen avfallsplan med avfallshierarkin som grund måste även i översiktsplaner och andra långsiktiga planeringsdokument omfatta avfallsinfrastrukturen. Det gäller såväl områden som kan avsättas för t.ex. Återvinningscentraler, omhändertagande av biologiskt avfall i kompost eller rötning för framställning av biogas som sluthantering i förbränningsanläggningar och deponier. Även målen och infrastrukturen för källsorteringen av producentansvarsavfall bör behandlas i planen och visionen. Infrastrukturen för avfallshantering förutsätter mer och mer av samverkan inom regionen.”

Ur tjänsteutlåtandets sammanfattning:

”Viktiga frågor och krav på en aktuell översiktsplan:

Förvaltningen anser att den befintliga översiktsplanen, ÖP99, även fortsättningsvis kan utgöra stöd för planläggning och tillstånd, men att det finns behov att uppdatera underlagen. Förvaltningen stöder stadsbyggnadsstrategin ”att bygga staden inåt”, d v s återanvänd redan exploaterad mark och spara värdefulla grönområden, bygg i goda kollektivtrafiklägen m m. Strategin följs dock inte längre fullt ut som förvaltningen ser

det. Mer eller mindre värdefull mark tas alltmer i anspråk för bebyggelse, särskilt i samband med 20K-projekten. I fråga om markanvändning och bebyggelseutvecklingen kan finnas behov att se över stadsutvecklings-, terminal- och utredningsområdenas utvecklingsmöjligheter främst vad gäller vägledning i markanvändningskonflikter, såsom konflikter mellan boende och verksamhet.”

”För den ekologiska infrastrukturens värden anser förvaltningen att ÖP99:s riktlinjer och förhållningssättet för grönområden och biotoper, som anges i Stockholms byggnadsordning (den del i ÖP99 som beskriver förhållningssättet till stadens och stadsdelarnas karaktärsdrag) fortsatt gäller. Sedan ÖP99 antogs har fördjupade underlag arbetats fram, som ger möjlighet att precisera delar av ÖP99. Den precisering av särskilt värdefulla kärnområden som görs i rapporten ”Stockholms ekologiska infrastruktur” bör ersätta motsvarande precisering i ÖP99, och då med förhållningssättet att de ska bevaras. Kärnområdena är avgörande för stadens biologiska mångfald och de erbjuder dessutom värdefulla rekreationsområden. Det behövs också ett nytt underlag om ”det inre nätverket” (det finmaskiga nätet av grönstruktur inne i staden, som har betydelse för stadens växt- och djurliv) som komplement till den översiktliga nivån. Utöver redovisning av ”plats, där behovet av rekreationsförbindelse är stort” bör ÖP även ange ”platser där behovet av ”ekodukter” eller motsvarande är stort. Med rekreationsförbindelse avses gång- eller cykelförbindelse. ÖP bör också på ett bättre sätt redovisa riksintressen för naturmiljö.

De i ÖP99 redovisade områdena för stadens tekniska försörjning, el- och värmeproduktion m m bör kvarstå och skyddszonerna m h t miljö- och riskfrågor beaktas. Staden och regionen skulle vinna på en större samverkan mellan länets kommuner i dessa frågor. Möjligheten att markförlägga högspänningsledningar kan vara ett bra sätt att minska hälsopåverkan och markintrång i vissa lägen. Masshantering har blivit en fråga av översiktsplanekaraktär och det är viktigt att lämpliga områden för deponier finns. Betongfabriker bör ha tillgång till hamn och transporter av naturgrus bör ske med fartyg. Betongfabriker, asfaltverk och krossanläggningar är störande och transportalstrande verksamheter som inte kan integreras med bostäder.

Planeringsunderlaget till ÖP99 bör kompletteras med det nya vattenskyddsområdet för Östra Mälaren. Ett samarbete över kommungränserna, inom regionen, är viktigt för att uppnå en bra vattenkvalitet. För att på ett åskådligt sätt redovisa vattenfrågorna i översiktsplanen kan en karta över Stockholms blåstruktur vara ett lämpligt sätt.

Hälsofrågor väcker ett allt större intresse inom den fysiska planeringen. Tillämpningen av riktvärden för buller i samband med bostadsbyggande är en sådan hälsofråga. Viktiga hälsofrågor att beakta i planeringen är också de nationella folkhälsomålen och folkhälsopolitiken. ÖP bör redovisa de regionala cykelstråk som berör Stockholm, liksom befintligt och planerat övergripande kommunalt gång- och cykelvägnät.”

Stockholms brandförsvaret

Stockholms brand- och räddningsnämnden beslöt den 14 april 2005 att i huvudsak godkänna förvaltningens remissvar 2005-03-29 efter komplettering med risker avseende gasnät i Stockholm, Danviks Lösen och tillhörande anläggningar avseende biogas samt Bromma flygplats.

I yttrandet har följande sammanfattning av synpunkterna gjorts:

”Brandförsvaret anser att de uppgifter som finns redovisade i översiktplanen och i vision 2030 rörande riskhänsyn och beredskap är inaktuella. Dessa avsnitt måste revideras och kompletteras. Dessutom vill brandförsvaret framföra att det finns många frågor och konfliktpunkter av övergripande karaktär vilka bör diskuteras och redovisas i vision 2030 och i översiktplanen. Brandförsvaret medverkar gärna i arbetet med att revidera översiktplanen samt vision 2030 om stadsbyggnadskontoret önskar det.”

Sedan översiktplanen antogs har ny lagstiftning kommit till och annan lagstiftning har ändrats vilket medfört att avsnittet om miljö- och riskfaktorer i översiktplanens bilaga 3 behöver kompletteras och revideras. Brandförsvaret anser att avsnittet bör arbetas in som ett kapitel i översiktplanen. De anger vilka risk- och säkerhetsfaktorer som bör redovisas i översiktplanen samt de frågeställningar som bör tas upp och hanteras i arbetet med att revidera översiktplanen.

För nio av översiktplanens tolv stadsutvecklingsområden redovisar brandförsvaret riskfaktorer och de konflikter och frågeställningar som bör studeras närmare för respektive område.

Staden bör utreda om reservatet för kommunaltekniska anläggningar i Lövsta ska vara kvar mot bakgrund av de utbyggnadsplaner som finns längs Lövstavägen. Om området ska finnas kvar måste översiktplanen peka ut vilka vägar som ska användas för transporter till området.

Stadsbyggnadskontoret bör i översiktplanen redovisa var omledningsvägnätet för farligt gods ska gå i samband med att nya infrastrukturprojekt läggs i tunnel. Dessutom bör översiktplanen redovisa uppställningsplatser för farligt gods, vilka riskområden som gäller runt Bromma flygplats, vilka risker gasnätet innebär samt riskerna kring Danvikslösen och tillhörande anläggningar som hanterar biogas.

Nytt krishanteringssystem och ny lagstiftning medför nya och utökade uppgifter för kommunen vilket kommer att påverka stadens översiktplanering och annat planarbete inom staden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets svar daterat 2005-04-22 har beretts på stadsledningskontorets ekonomiavdelning och infrastrukturavdelning.

Stadsledningskontoret anser att det finns anledning att se över framtida planeringsförutsättningar bl.a. när det gäller befolkning, bostadsefterfrågan, lokalisering av arbetsplatser, pendlingsmönster, ekonomisk utveckling etc.

Stadsledningskontoret anser i stort att de förutsättningar som anges i översiktsplanens andra del (dvs. markanvändning och bebyggelseutveckling) är oförändrade och att planen i denna del får anses vara aktuell.

Stadsmuseinämnden

Stadsmuseinämnden beslöt den 7 april 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande daterat 2005-04-07 och att till stadsbyggnadsnämnden framföra att den fortsatta planprocessen bör ske med stort hänsynstagande till stadens kulturhistoriska värden, att den kunskap om dessa värden som stadsmuseiförvaltningen kan bidra med, på ett tidigare stadium än idag, bör utnyttjas och inlemmas i planeringsverksamheten samt att därutöver anföra:

”Vi välkomnar förvaltningens uttalande över framtidsbilden ”Vision Stockholm 2030”. Vi vill dock poängtera vikten av varsamhet vid nybyggande på naturmark. Nybyggnation bör lokaliseras till redan exploaterad mark. Man bör även se lösningen på bostadsfrågorna i ett större, regionalt perspektiv där grannkommunerna måste vara med.”

Stadsmuseet anser att ÖP 99 är ett av de grundläggande beslutsunderlagen i förvaltningens arbete. Kartor där kulturhistoriskt värdefulla områden pekats ut är väsentliga beslutsunderlag vid handläggning av planärenden och bygglovsärenden. Byggnadsordningen har därtill ett stort värde.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslöt den 17 mars 2005 att överlämna tjänsteutlåtande daterat 2005-02-14 som svar på remissen:

”I de uppdrag utbildningsförvaltningen har använts inte översiktsplan 99 som stöd eller beslutsunderlag. Vid elevernas val till utbildningsprogram vid gymnasieskolan råder idag valfrihet. Den s k närhetsprincipen dvs att elever ska gå i närmast tillgängligast gymnasium från sin bostadsadress sett tillämpas inte längre. Markanvändning och bebyggelseutveckling i ett visst geografiskt område är därför ej intressant för förvaltningen och utgör en viktig orsak till varför översiktsplanen ej används vid t ex lokalplanering.

Utifrån förvaltningens uppdrag har således förvaltningen inga ytterligare synpunkter gällande översiktsplan 99 eller Vision Stockholm 2030.”

USK - Utrednings- och statistikkontoret

USK har lämnat ett remissvar daterat 2005-02-09.

USK använder översiktsplanen som prognosunderlag på längre sikt. Som exempel kan nämnas stadens framtidsutredning och de årliga befolkningsprognoserna i staden som helhet och fördelad på låg geografisk nivå. Befolkningsprognoserna ligger i sin

tur till grund för skatteunderlagsprognos för staden och därmed för prognoserna över stadens skatteinkomster.

Stockholms skönhetsråd

Stockholms skönhetsråd har i skrivelse daterad 2005-04-04 lämnat synpunkter på remissen.

Skönhetsrådet använder ÖP99 som stöd och beslutsunderlag i verksamheten, oftast genom att hänvisa till översiktsplanens riktlinjer i fråga om exploatering i parkmark, naturskydd osv. Rådet uppfattar dock en skillnad mellan ÖP99:s tydliga inriktningsmål och främst det detaljplanearbete som bedrivs i staden. Rådet har också i ett flertal fall hänvisat till byggnadsordningen eller ÖP99 för att tillbakavisa planförslag som enligt rådets mening stridit mot dessa styrdokument.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd har yttrat sig den 15 juni 2005.

Kommunstyrelsens HR anser att de sociala aspekterna på att bo och leva i en storstad bör lyftas fram tydligare t ex barns situation, både barn med och utan funktionsnedsättningar. Socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen måste öka och dess kunskaper tas till vara. Handikappråden ska ges möjligheter att delta aktivt i det fortsatta arbetet.

De anser att den ny gällande översiktsplanen kan fungera som styrdokument under ytterligare en mandatperiod under förutsättning att den kompletteras i vissa avseenden. Det handikappolitiska programmet ska genomsyra allt arbete i staden och givetvis också översiktsplanen. De föreslår att en referensgrupp med representanter för kommunstyrelsens handikappråd tillsätts som får till uppgift att delta i implementeringen av det handikappolitiska programmet i ÖP 99.

Den fysiska miljöns tillgänglighet och användbarhet för personer med olika funktionsnedsättningar måste förbättras. Stadens program för ute- och innemiljö ska lyftas fram och göras kända som styrdokument för de som är inblandade i utformningen av den fysiska miljön, från planerare till dem som jobbar på byggarbetsplatserna.

Fullmäktiges mål att Stockholm år 2010 ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att alla brister ifråga om tillgängligheten då i princip ska vara åtgärdade måste komma till uttryck också i översiktsplanen.

De har vidare synpunkter på otrygghet i tunnlår och garage, handikapparkering, källsortering av sopor samt att utgångspunkten vid utformningen av den fysiska miljön ska vara att estetik och tillgänglighet är förenligt.

Samfundet St Erik Stockholm

Den ideella föreningen Samfundet St Erik har lämnat synpunkter på Vision på remissen i skrivelse 21 april 2005. Deras sammanfattning lyder:

” Samfundet St Erik saknar en bred diskussion om vad alternativa utvecklingstrender kan föra med sig. Visionen innehåller för lite av ifrågasättande av dagens ställningstagande. De i ÖP 99 fyra redovisade tillväxtscenarierna räcker inte för att fånga in nya krav som kan komma att ställas på framtidens Stockholm beroende av tex livsstilsförändringar eller kraftigt ökade energipriser.

Sedan ÖP 99 fastställdes har en ny regionplan ”Regional utvecklingsplan 2001 för Stockholms regionen” (RUF 2001) fastställts. I denna har för Stockholms utveckling viktiga strategiska frågor lyfts fram. Samfundet vill särskilt nämna; -utveckling av nya stadskärnor och tätare regional struktur, -ökad transport och energieffektivitet samt -utveckling av kunskaps- och innovationsintensiv företagsamhet. Dess slutsatser har inte beaktats i tillräcklig omfattning i ”Vision Stockholm 2030”. Betydligt mer bör och måste göras för att ta fasta på avsikten i RUF 2001.

EU s vitbok ”Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010: Vägval inför framtiden” finns nu också som rättesnöre. I den beskrivs att lastbilstrafiken på Europas vägar är nära kollaps och att det är nödvändigt att utveckla godstrafik med lastfartyg på ett sätt så att transporter med lastbil minimeras. De negativa konsekvenserna av bristande sammanhang i stadsbygden har också blivit tydligare. Likaså blir det alltmer tveksamt om det kommer att finnas avsättning för alla bostäder som planeras på dyr svårsanerad mark i attraktiva lägen.

Det är Samfundet St Eriks bestämda mening att:

- Kritiska punkter i markanvändningen måste analyseras också utifrån utvecklingsscenarier som idag av många uppfattas som mindre tänkbara särskilt beträffande Stockholms strandlägen.
- Strategiska frågor i RUF 2001 skall lyftas fram så att Stockholm kan utvecklas på ett bra sätt genom att nya attraktiva stadskärnor och tätare regional struktur med bevarade miljövärden utvecklas, genom ökad transport och energieffektivitet och genom förbättrade möjligheter för kunskaps- och innovationsintensiv företagsamhet.
- EU s vitbok ”Vägval inför framtiden” bör tas på allvar särskilt när det gäller att hamnutrymme och utrymme för omlastning från fartyg till transport direkt till slutkonsumenten i Stockholms innerstad måste finnas kvar i nära anslutning till innerstaden.
- Rekommendationen att i stort sett endast bygga på redan exploaterad mark behöver nyanseras
- Rekommendationen att bygga bostäder främst i attraktiva lägen behöver omprövas
- Bebyggelseplanerna för bostäder och kontor särskilt i Värtan/Frihamnen/Loudden bör skrinläggas och omprövas i industriområden som Ulvsunda och i strandnära lägen generellt.

- Sammanhangen i stadsbygden måste förbättras så att det går att på ett naturligt och säkert sätt ta sig mellan stadsdelar gående, inte bara med spårvagn, bil eller buss
- Seriös analys bör genomföras av var och hur bostadsbebyggelse kan länkas över grönområden, var fler trafikleder kan grävas ner osv
- Stockholm kommun på ett tydligare och effektivare sätt bör verka för ett samlat agerande i regionen för att lösa gemensamma frågor och för att finna långsiktigt hållbara spelregler för stadsutvecklingen.

För in begreppet flexibilitet i stadsbygden bland ÖP 99 och Visionens kriterier för hållbar utveckling.

Ge en grupp med stort mandat uppdraget att finna optimala lösningar på målkonflikter för Storstockholm som helhet.

Hur väl politiska beslut och stadsplaneringen i stort skapar förutsättningar för att kommande behov av basala funktioner kan tillgodoses har avgörande betydelse för hur historiska och konstnärliga värden i stadsmiljön kan bevaras, förädlas och utvecklas.”